

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Vývoj obrazu české vesnice ve venkovské trilogii Jiřího Hájíčka
Eva Adamcová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva Adamcová**
Osobní číslo: **H15173**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Název tématu: **Vývoj obrazu české vesnice ve venkovské trilogii Jiřího Hájíčka**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Pramenným materiálem budou pro pisatelku bakalářské práce tři prózy Jiřího Hájíčka: Selský baroko (2005), Rybí krev (2012) a Dešťová hůl (2016). Za pomoci relevantní odborné literatury se pokusí o interpretaci specifického obrazu české vesnice, který Hájíčkův vypravěč buduje v těchto třech románech. Komplexní tvářnost autorova uměleckého rukopisu - se zaměřením na uvedenou problematiku - vsadí do širších souvislostí a kontextů českého písemnictví posledních dvou desetiletí.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- BLAŽEK, Petr - KUBÁLEK, Michal. Kolektivizace venkova v Československu 1948?1960 a středoevropské souvislosti. Praha, 2008.**
BACHELARD, Gaston. Poetika prostoru. Praha, 2009.
FIALOVÁ, Alena (ed.). V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Praha, 2014.
HODROVÁ, Daniela. Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie. Praha, 1994.
HODROVÁ, Daniela a kol. Poetika míst. Jinočany, 1997.
JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha, 2008.
KUBÍČEK, Tomáš. Vypravěč. Kategorie narativní analýzy. Brno, 2007.
KUBÍČEK, Tomáš - HRABAL, Jiří - BÍLEK, Petr. A. Naratologie. Strukturální analýza vyprávění. Praha, 2013.
SKALNÍK, Petr (ed.). Dolní Roveň: poločas výzkumu. Pardubice, 2004.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivo Říha, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

Ve Velkém Oseku 13.03.2018

Eva Adamcová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Ivo Říhovi, Ph.D., za cenné rady a připomínky, rovněž pak za vstřícnost a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu, kterou mi poskytovali nejen při psaní této bakalářské práce, ale po celou dobu mého studia.

ANOTACE

Cílem této bakalářské práce je zachytit vývoj obrazu české vesnice ve venkovské trilogii současného českého beletristy Jiřího Hájíčka. Předmětem bádání jsou tedy romány *Selský baroko*, *Rybí krev* a *Dešťová hůl*. V první části práce jsou představeny některé údaje ze života tohoto autora, dále je zde nastíněna jeho dosavadní tvorba a následně jeho autorský styl. Následující část práce obsahuje stručný přehled o vývoji venkovského románu. Poslední, analytická část práce se zabývá konkrétními literárními složkami (témata, postavy, prostory, naratologické postupy), které pomáhají vytvořit obraz české vesnice v této trilogii.

KLÍČOVÁ SLOVA

Jiří Hájíček, venkovský román, venkovská trilogie, Selský baroko, Rybí krev, Dešťová hůl

TITLE

The development of the image of a Czech village in a rural trilogy by Jiří Hájíček

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the topic of the development of the image of a Czech village in a rural trilogy by present Czech novelist Jiří Hájíček. Subject of research are novels *Selský baroko*, *Rybí krev* and *Dešťová hůl*. Life of author, his literary work and his style of writing are presented in the first part of this thesis. In the following part of the thesis we can find an overview of the development of the rural novel. The last analytic part deals with specific literary components (topics, characters, places, narratological techniques), that create image of a Czech village in this trilogy.

KEY WORDS

Jiří Hájíček, rural novel, rural trilogy, Selský baroko, Rybí krev, Dešťová hůl

OBSAH

ÚVOD	1
1. ŽIVOT A DÍLO JIŘÍHO HÁJÍČKA.....	3
1.1. Údaje ze života Jiřího Hájíčka.....	3
1.2. Přehled Hájíčkovy tvorby v literárněkulturním kontextu.....	4
1.3. Autorský styl Jiřího Hájíčka	7
2. ŽÁNŘ VENKOVSKÉHO ROMÁNU	9
2.1. Aspekty venkovského románu.....	9
2.2. Vývoj venkovského románu v Evropě	9
2.3. Vývoj venkovského románu u nás.....	10
3. OBRAZ ČESKÉ VESNICE VE VOLNÉ „VENKOVSKÉ TRILOGII MORÁLNÍHO NEKLIDU“	14
3.1. Témata	14
3.1.1. Historické pozadí.....	14
3.1.2. Inspirace vlastním životem.....	19
3.1.3. Obecná témata	20
3.1.4. Shrnutí	24
3.2. Postavy.....	24
3.2.1. Pavel Straňanský	25
3.2.2. Daniela.....	26
3.2.3. Rozálie Zandlová.....	26
3.2.4. Vedlejší postavy v Selském baroku	27
3.2.5. Hana Tomášková.....	27
3.2.6. Pan Tomášek	28
3.2.7. Honza.....	29
3.2.8. Vedlejší postavy v Rybí krvi	30
3.2.9. Zbyněk Polecký	31
3.2.10. Tereza	32
3.2.11. Bohuna.....	33
3.2.12. Vedlejší postavy v Dešťové holi	34
3.2.13. Shrnutí	35
3.3. Prostory.....	36
3.3.1. Chalupa.....	36

3.3.2. Hospoda.....	39
3.3.3. Byt	40
3.3.4. Zbyňkova kancelář	42
3.3.5. Shrnutí	42
3.4. Naratologické postupy	43
3.4.1. Kompozice.....	43
3.4.2 Jazyk	44
3.4.3. Vypravěčské strategie.....	45
ZÁVĚR.....	48
SUMMARY	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	55

ÚVOD

Tato bakalářská práce si klade za úkol vytvoření podrobné analýzy tří románů označovaných jako „volná venkovská trilogie morálního neklidu“ oceňovaného současného českého beletristy Jiřího Hájíčka, s přihlédnutím i k ostatním knihám tohoto autora. Jedná se tedy zejména o romány *Selský baroko*, *Rybí krev* a *Dešťová hůl*. S tím, že důraz bude položen na ty aspekty Hájíčkovy poetiky, které spoluutvářejí obraz české vesnice v jeho románech.

V současné době již existuje několik prací, které se věnují problematice Hájíčkovy díla. Za všechny bych zmínila kapitolu Ondřeje Sládka ve sborníku prací zabývajících se současnou českou literaturou *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*, který byl uspořádán pod dohledem Aleny Fialové¹, nebo bakalářské práce Moniky Holubové² či Terezy Dvořákové.³ Tyto práce však nezkoumají venkovskou trilogii jako celek, ale zaměřují se hlavně na první román *Selský baroko*, práce Moniky Holubové se pak soustředí především na kritickou recepci všech Hájíčkových děl. Kritické ohlasy, které soustavně doprovázejí Hájíčkovu dílo, budou pak okrajově zohledněny i v této práci.

Tímto se dostáváme k materiálovému záběru této bakalářské práce, jehož součástí jsou i vybrané kritiky a recenze Hájíčkových próz, které jsou využity zejména v první kapitole práce, která se zabývá životem autora, jeho dosavadní tvorbou a jeho autorským stylem. Úvodní kapitola má za cíl zmapovat dosavadní příspěvek Jiřího Hájíčka k české literatuře. Součástí této analýzy bude i krátký obsah Hájíčkových děl a stručný názor kritiků na danou knihu.

Druhá kapitola je věnována vývoji venkovského románu. Její součástí je stručná charakteristika tohoto žánru se všemi jeho aspekty. Dále následují podkapitoly zabývající se vývojem venkovského románu v Evropě i u nás. Obě dvě se snaží co nejjednodušeji shrnout nejdůležitější události ve vývoji tohoto žánru, rovněž zmiňují nevýznamnější autory a skupiny autorů a jejich díla od zakladatelů až po současnou dobu. K vytvoření tohoto přehledu pomohly zejména tyto publikace: *Encyklopedie literárních žánrů*,⁴ *České příběhy*,⁵ *Česká literatura od počátků k dnešku*.⁶

¹ SLÁDEK, Ondřej. Jiří Hájíček: *Selský baroko*. In FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha, 2014, s. 474-482.

² HOLUBOVÁ, Monika. *Vývoj kritické recepcce próz Jiřího Hájíčka*. Pardubice, 2016. Filozofická fakulta, Univerzita Pardubice.

³ DVOŘÁKOVÁ, Tereza. *Jiří Hájíček: Selský Baroko, interpretace románu*. Praha, 2015. Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze.

⁴ MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004.

⁵ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007.

⁶ LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2008.

Poslední, praktická část se zabývá analýzou různých složek literárního díla, které autorovi pomohli k vytvoření obrazu české vesnice v jeho románech. Jako první bude v práci věnován prostor rozboru témat, která si Hájíček volí pro své knihy. Další část bude věnována poetice autorových postav a jeho představě o venkovských charakterech. Za velmi důležitý považuji rovněž topologický rozbor románů. Bude mu věnována následující kapitola, kde budou analyzovány nejdůležitější prostory, ve kterých se děj knihy odehrává a které mají určitý vztah k venkovskému prostředí. Poslední podkapitola oddílu se zabývá naratologickými postupy, které Hájíček ve svých dílech využívá. Zmíněna tu bude kompozice, jazyk a vypravěčské strategie Hájíčkových románů. I v této části práce bylo využito různých kritik a recenzí. Rovněž pak knih Tomáše Kubíčka věnujících se naratologii či Daniely Hodrové týkajících se topologie. Celkový seznam použité literatury a dalších pramenů, které byly využity jako zdroj pro mou bakalářskou práci, bude uveden na konci práce.

Na závěr budou shrnuty všechny aspekty, které pomáhají utvářet obraz české vesnice ve venkovské trilogii Jiřího Hájíčka. Budou zde vymezeny společné znaky všech tří románů. Práce se však bude rovněž snažit i o zachycení vývoje v autorově psaní a proměn v jeho díle. Nakonec bude podán komplexní přehled všech prostředků, díky kterým se Jiřímu Hájíčkovu daří utvářet beletristický obraz českého venkova.

1. ŽIVOT A DÍLO JIŘÍHO HÁJÍČKA

1.1. Údaje o životě Jiřího Hájíčka

Český spisovatel Jiří Hájíček přišel na svět 11. září 1967 v Českých Budějovicích. Své dětství prožil v malé vesnici Purkarec v jižních Čechách. Hájíčková rodina se odtud přestěhovala do Týnu nad Vltavou, když mu bylo zhruba osm let. I nadále se sem však vracel na prázdniny na chalupu své babičky.⁷ Tato chalupa však musela být zbořena po rozhodnutí vlády ČSSR z roku 1978 o vzednutí hladiny řeky Vltavy z důvodu výstavby jaderné elektrárny Temelín. Takto zanikla více jak polovina obce Purkarec, která stála nad osudovou kvótou 370, 5 metrů nad mořem.⁸ Tato zkušenost později inspirovala autora k napsání románu *Rybí krev*. V letech 1981-1985 Hájíček studoval na týnském gymnáziu. Poté nastoupil na Vysokou školu zemědělskou v Českých Budějovicích. Studium zakončil v roce 1989.⁹ Po ukončení základní vojenské služby v roce 1990 pracoval následující tři roky v bývalém zemědělském družstvu jako zootechnik v obcích okolo Temelína.¹⁰ V současné době pracuje jako bankovní úředník v Českých Budějovicích, kde žije se svým synem a manželkou, oděvní výtvarnicí Nicole Matéffy. K rozdílnosti mezi povoláním bankovního úředníka a spisovatele se vyjádřil takto: „Zaráží mě, že ostatní tak udivuje moje zaměstnání v bance, jako by úředník nemohl psát knihy. Spousta spisovatelů, kteří byli dřív v undergroundu, pracovali třeba jako dělníci někde na stavbách, hlídači, a lidé si na to zvykli, nikdo se nad tím nepozastavuje. Podle mě je to nepodstatné.“¹¹ Dále pak Hájíček přispíval recenzemi do některých periodik, například do *Respektu*. Novinářem se však stát nechce, daná témata by raději ztvárnil ve svých knihách než v článcích.¹² Mezi Hájíčkovy záliby patří kromě fotbalu a tenisu samozřejmě i četba. Již jako malý chlapec měl rád dobrodružné knihy Julesa Verna či Karla Maye. Později si oblíbil i české autory jako jsou Bohuslav Hrabal, Josef Škvorecký nebo Milan Kundera.¹³

⁷ NEZBEDA, Ondřej. *To selský v sobě hledám*. Respekt, 27. května 2012 [cit. 2017-11-02] URL: <<https://www.respekt.cz/tydenik/2012/22/to-selsky-v-sobe-hledam>>

⁸ Obec Purkarec. Spolek Vltavan v Purkarci. [cit. 2017-10-24] URL: <<http://www.vltavan-purkarec.cz/obec-purkarec/>>.

⁹ GILK, Erik. PŘIBÁŇOVÁ, Alena. *Slovník české literatury po roce 1945. Jiří Hájíček*. Slovník české literatury, 2006-2008 [cit. 2017-10-26]. URL: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1338>>

¹⁰ BALAŠTÍK, Miroslav. Zajímají mě zlomové okamžiky. Rozhovor s Jiřím Hájíčkem. In *Host* 23, 2007, č. 8, s. 7.

¹¹ PROCHÁZKA, Michal. *Jiří Hájíček: I manažeři jsou lidi*. Novinky.cz, 4. července 2003 [cit. 2017-11-02]. URL: <<https://www.novinky.cz/kultura/10973-jiri-hajicek-i-manazeri-jsou-lidi.html>>

¹² EISENHAMMER, Milan. Rozpolcený mezi městem a vesnicí. In *Téma* 43, 2016, 10, s. 72.

¹³ KUBÁT, Petr. *Příští kniha bude detektivka, říká spisovatel Jiří Hájíček*. Idnes.cz, 28. října 2014 [cit. 2017-11-02]. URL: <https://budejovice.idnes.cz/pristi-kniha-bude-detektivka-dik-/budejovice-zpravy.aspx?c=A141025_2110921_budejovice-zpravy_mrl>

1.2. Přehled Hájíčkovy tvorby v literárněkulturním kontextu

Jiří Hájíček bývá řazen k autorům střední generace, kam patří například Jáchym Topol, Jan Balabán či Emil Hakl, na rozdíl od těchto autorů však dosáhl největších literárních úspěchů až v posledních letech. Jeho dílo se pohybuje na hranici náročné a populární literatury. To znamená, že autor dosahuje jistých uměleckých kvalit a zároveň se mu daří oslovit širší okruh čtenářů.¹⁴ Volbou témat pak můžeme Hájíčka zařadit k realistickému proudu české literatury.

Vlastní literární tvorbu zahájil poezií, první básně začal psát již na gymnáziu. S těmito básněmi poté účinkoval v literárním pořadu Mirka Kovaříka *Hledám tě v tomto městě*, který nese jméno po jednom z veršů básníka Václava Hraběte.¹⁵

První autorovou prózou byly *Molitanové labutě*, tento román však nikdy nevyšel knižně, byl pouze částečně otištěn časopisecky, například v periodiku *Revolver Revue*. Hájíčkovy povídky však zaujaly nakladatelství Český spisovatel, kde měly původně vyjít. Tento záměr ale nakonec nevyšel a sbírka vyšla pod názvem *Snídaně na refyži* v roce 1998 v nakladatelství Hynek.¹⁶ V této knize nalezneme osm příběhů psaných v ich-formě. Povídky se odehrávají v prostředí maloměsta a ve všech je hlavním charakterem Pavel. Stěžejním motivem těchto textů je dospívání, následné proměny hodnot a milostná vzplanutí na pozadí socialistického režimu a následné sametové revoluce.¹⁷ Sbírka byla kritikou přijata poměrně dobře, nevzbudila však větší ohlas.

V roce 2001 vychází, tentokrát již u nakladatelství Host¹⁸, román *Zloději zelených koní*. Kniha vypráví o studentovi Pavlovi a jeho vášni k hledání vltavínů. I tento příběh se odvíjí v kontextu přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století, můžeme tak pozorovat nejen zajímavý vývoj postav ale i doby, ve které žijí. Dle Václava Grubhoffera je hlavním motivem knihy vnitřní očista hrdiny.¹⁹ Hájíček se zde inspiroval vlastními zkušenostmi s hledáním vltavínů. Ve svých sedmnácti až osmnácti letech se této činnosti věnoval, a tak mohl proniknout do komunity hledačů vltavínů, kde poznal různé typy lidí – dobrodruhy i sběratele.²⁰ Román

¹⁴ MACHALA, Lubomír. Česká próza 90. let. Brno 1999, s. 12.

¹⁵ GLOZAR, Jiří. *S Jiřím Hájíčkem o inspiraci venkovem*. Klub knihomolů.cz, 31. července 2013 [cit. 2017-10-26]. URL: <<http://www.klubknihomolu.cz/53795/s-jirim-hajickem-o-inspiraci-venkovem/>>

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ GILK, Erik. PŘIBÁŇOVÁ, Alena. *Slovník české literatury po roce 1945. Jiří Hájíček*. Slovník české literatury, 2006-2008 [cit. 2017-10-26]. URL: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1338>>

¹⁸ Všechny později vydané knihy Jiřího Hájíčka rovněž vyšly u nakladatelství Host.

¹⁹ GRUBHOFFER, Václav. *Jiří Hájíček skvěle vypráví o vltavínech a o lidské křehkosti*. Českobudějovický deník, 16. listopadu 2015 [cit. 2017-10-26]. URL: <https://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/recenze-jiri-hajicek-skvele-vypravi-o-vltavinech-a-o-lidske-krehkosti-20151113.html>

²⁰ EISENHAMMER, Milan. Rozpolcený mezi městem a vesnicí. In *Téma* 43, 2016, 10, s. 68.

vzbudil spíše kladné kritické ohlasy, přičemž autoři vyzdvihovali zejména Hájičkův talent vykreslit psychologii postav a zajímavý výběr tématu. Kateřina Brabcová se takto vyjádřila o knize: „Zloději zelených koní nejsou zrovna dvakrát příjemné a optimistické čtení, ale tím se ani nesnaží být. Jejich těžištěm je především napínavý příběh a také vývoj postav. Velké plus získávají za originální námět, který ukazuje, že i v Čechách máme velké dobrodruhy (příběh je totiž z části založen na vyprávění skutečných hledačů vltavínů) a že i jihočeská idylka může být o dost temnější, než se zdá.“²¹ Zloději zelených koní byli, prozatím jako jediná Hájičkova kniha, zfilmováni v roce 2016 režisérem Danem Włodarczykem, v hlavních rolích s Markem Adamczykem, Pavlem Liškou a Jenovéfou Bokovou. Filmové zpracování však nebylo příliš úspěšné a spíše zapadlo.

Již v roce 2002 vyšel Hájičkovi další román s názvem *Dobrodruzi hlavního proudu*. Kniha reflektuje ekonomicko-politickou situaci 90. let a zároveň sleduje osudy milenecké dvojice a jejich pokusy o zbohatnutí.²²

O dva roky později tedy v roce 2004 byla vydána další autorova sbírka povídek *Dřevěný nuž*. Soubor dvanácti volně propojených příběhů se odehrává v prostředí jihočeského venkova a zachycuje proměny, které přinesl přelom 80. a 90. let 20. století, ale i zdánlivě banální příběhy hlavních hrdinů.

V roce 2005 vznikl román *Selský baroko*, za který byl Hájiček v následujícím roce oceněn Magnesii Literou za prózu. Příběh Pavla Straňanského tak znamenal Hájičkův do té doby největší úspěch. Je tedy jasné, že tato kniha vzbudila velký zájem kritiky, která ji většinou hodnotila velmi kladně. Například Artur Sirový chápe toto dílo veskrze pozitivně, vyzdvihuje zejména zralost Hájičkova psaní i odvahu volby palčivého tématu kolektivizace, které zvládl bez sklouznutí k černobílému vidění.²³ Anna Cermánová si všímá výborně vykreslené atmosféry, ale zároveň Hájičkovi vytýká jistou nevěrohodnost postav.²⁴ Této knize se bude práce věnovat podrobněji v dalších kapitolách.

Novelu s názvem *Fotbalové deníky* Hájiček vydal v roce 2007. Kniha sleduje osudy čtyřicátníka Honzy Přerovského, zachycuje neporozumění mezi partnery a generační rozdíly

²¹ BRABCOVÁ, Kateřina. *Zloději zelených koní: velké dobrodružství z jižních Čech*. magazin.dobre-knihy.cz, 8. ledna 2016 [cit. 2018-01-03]. URL: <<http://magazin.dobre-knihy.cz/knizni-recenze/zlodeji-zelenych-koni-velke-dobrodruzstvi-z-jiznich-cech/>>

²² KAPRÁLOVÁ, Dora. Jiří Hájiček – Dobrodruzi hlavního proudu. *Knihy.kvalitně.cz*, 9. října 2002 [cit. 2017-10-26]. URL: <http://knihy.kvalitne.cz/recenze/hajicek_dobrod.html>

²³ SIROVÝ, Artur. Zločin a trest po jihočesku. In *Literární noviny* 2006, roč. 17, č. 17, s. 10.

²⁴ CERMANOVÁ, Anna. *Teorie relativity historické vlny*. In *Totem*, 2. 3. 2006 [cit. 2018-01-03] URL: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/18717/hajicek-jiri-selsky-baroko-intotemcz>>

na pozadí fotbalového mistrovství světa.²⁵ Po úspěchu *Selskýho baroka* působí kniha spíše jako zklamání. Aleš Haman příběhu vytyká nepodařené spojení fotbalového fanouškovství a problematiky hlubších mezilidských vztahů.²⁶ Kryštof Špidla pak upozorňuje na banalitu témat a všudypřítomný sentiment.²⁷

Román *Rybí krev* (2012) znamenal další autorův zdar a další cenu Magnesia Litera, tentokrát za knihu roku. Reakce na druhou knihu volné venkovské trilogie byla snad ještě pozitivnější než na tu první. Ondřej Nezbeda na *Rybí krvi* oceňuje civilní a niterně dramatické vyprávění, stejně tak plastické vykreslení atmosféry a psychologie postav. Dokonce Hájička přirovnává k Janu Balabánovi, který je však podle něj více moralizující.²⁸ Aleš Palán považuje knihu za Hájičkovu nejnávštějnější dílo a přirovnává jej k antické tragédii, vyzdvihuje zejména napětí, které ani na moment nepolevuje a povedené vylíčení drobných lidských dramát na pozadí velkých dějinných událostí.²⁹ Rovněž tomuto dílu bude vyhrazen prostor v následujících kapitolách.

V roce 2014 vyšla dosud poslední autorova sbírka povídek *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku*. Zajímavé je, že se ve sbírce objevují pouze dvě nové povídky, zbylé texty již vyšly v jiných sbírkách či časopisech (*Host, Respekt*). V souboru sedmnácti povídek se objevují podobné motivy jako v autorových předešlých románech, společné motivy jsou zde však rozvinuté více nebo jiným způsobem. Nejvýrazněji to můžeme pozorovat u povídky *Baywatch*, která odkazuje na román *Rybí krev*.³⁰ Povídky jsou však provázané i mezi sebou. Spojuje je ústřední dějiště – fiktivní jihočeská vesnice Neměřice, ale i některé společné motivy či postavy, které se objevují ve vícero povídkách.³¹ Kniha byla přijata poměrně dobře, i přesto že se jí nedostalo takového ocenění jako autorovým delším prózám. Povídkám je nejvíce vyčítána jejich stereotypnost. Pavel Šidák rovněž upozorňuje na nepravděpodobnost a předvídatelnost dějových linek. Jako další problém vidí Hájičkův jazyk, který sklouzává ke klišé, příliš nadnesené metafory a nepříliš dobře zvládnuté dialogy.³²

²⁵ PÍŠA, Ondřej. *Jiří Hájiček – Fotbalové deníky*. Český rozhlas, Rádio Wave, 30. května 2014 [cit. 2017-11-02]. URL: <<https://wave.rozhlas.cz/jiri-hajicek-fotbalove-deniky-5258049>>

²⁶ HAMAN, Aleš. Co mohlo zůstat jen v rodině. In *Lidové noviny*, 24. 10. 2007, s. 20.

²⁷ ŠPIDLA, Kryštof. Tentokrát tam bylo víc srdíčka: Fotbalové deníky Jiřího Hájička. In *A2*, 2007, s. 7.

²⁸ NEZBEDA, Ondřej. *To selský v sobě hledám*. Respekt, 27. května 2012 [cit. 2017-11-02] URL: <<https://www.respekt.cz/tydenik/2012/22/to-selsky-v-sobe-hledam>>

²⁹ PALÁN, Aleš. *Rybí krev*. Nový román Jiřího Hájička má od počátku rozměr antické tragédie. In *Hospodářské noviny* 18. 6. 2012, roč. 56, č. 118 s. 11.

³⁰ ŠIDÁK, Pavel. Jihočeská epifanie. Jiří Hájiček: *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku*. In *Tvar*, 2015, č. 13, s. 21.

³¹ Tamtéž

³² Tamtéž

Zatím poslední Hájíčková kniha *Dešťová hůl* (2016) uzavírá volnou „venkovskou trilogii morálního neklidu“. Román vzbudil dosud největší zájem kritiky a bylo napsáno nespočet recenzí. Hájíček tímto dílem upevnil své místo respektovaného spisovatele. Tereza Hýsková chápe jako největší klady zdařile vyličenou existenciální tíseň a jakousi nehybnost a nedramatičnost děje, která však nenudí.³³ Objevují se však i negativnější názory. Například Josef Chuchma Hájíčkově vytýká jistou plochost a nepravděpodobnost v jednání hlavního hrdiny a rovněž zbytečnost některých motivů.³⁴ I tato kniha bude blíže analyzovaná v dalších částech této práce.

1.3. Autorský styl Jiřího Hájíčka

Jiří Hájíček je autorem jihočeského regionu, a to zejména venkova, který ale bývá často dáván do kontrastu s městem. Jižní Čechy tvoří pojítka ke všem autorovým dílům. Hrdinové jeho knih bývají „obyčejní“ lidé, kteří často bývají morálně velmi zásadoví. Typickou postavou se stává muž ve středním věku, nejčastěji pojmenován jako Pavel, bez velkého majetku a skutečných přátel, který je tak trochu melancholickým outsiderem.³⁵ Má však silnou morálku, která trochu hraničí s naivitou. Hájíčkově hrdinové ale nejsou vůbec dokonalí a často jednají velmi nepochopitelně. Jako příklad může sloužit student geologie Pavel z knihy *Zloději zelených koní*, který nemůže odolat své vášni – hledání vltavínů, a tak způsobí krach svého manželství.

Jak už bylo zmíněno, Hájíček ve svých dílech tematizuje život na vesnici, ale rovněž se snaží zachycovat její proměny v minulosti i v současné době. Jeho hrdinové se často musí vyrovnávat se společenskými a politickými změnami, ať už se sametovou revolucí, nucenou kolektivizací venkova či výstavbou jaderné elektrárny. Autor se však zaměřuje i na problematiku rodinných a milostných vztahů. Neobvyklým není ani motiv hledání smyslu života a vlastního místa ve společnosti.³⁶ Události velkých dějin se tak stávají spíše pozadím pro komorní dramata hlavních hrdinů. Témata svých knih Hájíček často nachází ve svém vlastním životě a v životě svých blízkých. Jako mladík měl zálibu v hledání vltavínů a stejnou vášně sdílí i jeho hrdina Pavel ze *Zlodějů zelených koní*. Ve Fotbalových denících se zase nechal

³³ HÝSKOVÁ, Tereza. Síla nehybnosti. In *Lógr*, 2016, roč. 6, č. 22, s. 12-15.

³⁴ CHUCHMA, Josef. Kdo chce Hájíčka bít, hůl si najde. In *Lidové noviny*, 15.12.2016, roč. 29, č. 292, s. 9.

³⁵ STANĚK, Vojtěch. *Historická paměť jako mince o více než dvou stranách*. iLiteratura.cz, 2. března 2006 [cit. 2017-11-24]. URL: <<http://nakladatelstvi.hostbrno.cz/ohlasy/selsky-baroko/historicka-pamet-jako-mince-o-vice-nez-dvou-stranach>>

³⁶ SLÁDEK, Ondřej. Jiří Hájíček: Selský baroko. In FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha, 2014, s. 474.

inspirovat událostí, která se přihodila jeho manželce, kdy se objevila její sestra, o jejíž existenci neměla doposud tušení.

Hájíčkův jazyk se vyznačuje civilností a neokázalostí, umí však být i velmi poetický v lyričtějších částech textu. Eva Klíčová ho popsala takto: „Obyčejnost a všednost působí velmi živě, plasticky, detaily se prolínají v celek věrohodně. Zároveň je autor schopen svým civilním stylem – bez přepjaté metaforiky a vyumělkovaného významového vrstvení postmodernistickým imperativem uvolněné obraznosti – vytvořit vždy patřičnou atmosféru.“³⁷ Zde musím s Klíčovou souhlasit, navození velmi sugestivní atmosféry je jedna z největších předností autora. Jako příklad může být uvedeno vyličení horkého léta v knize *Selský baroko*. Autor dokázal naprosto plasticky popsat suché a parné počasí tak, že si čtenář může vytvořit dokonale živou představu o tom, jak ho postavy prožívají. V pásmu vypravěče Hájíček využívá spisovného jazyka, zatímco v promluvách postav využívá jazyka k jejich dokonalejšímu vykreslení, objevuje se tedy dialekt, slang či vulgarismy. Sám spisovatel svůj styl popisuje takto: „Mám přímočarý styl, žádné kudrlinky. Píšu cekem jednoduše, spíš srdcem než mozkiem.“³⁸

³⁷ KLÍČOVÁ, Eva. Ve znamení soustředěnosti. In *Host* 2012, roč. 28, č. 7, s. 66–67.

³⁸ EISENHAMMER, Milan. Rozpolcený mezi městem a vesnicí. In *Téma* 43, 2016, 10, s. 68.

2. ŽÁNŘ VENKOVSKÉHO ROMÁNU

2.1. Aspekty venkovského románu

Jelikož je hlavním předmětem zájmu této práce volná venkovská trilogie Jiřího Hájíčka, měl by zde být vymezen pojem venkovský román.

Mimo označení venkovský román se používá i termínu vesnický román. Vesnický román však odkazuje pouze k prostředí malé obce. Oproti tomu venkovský román zahrnuje větší množství textů, které se odehrávají v jakémkoliv prostoru mimo město.³⁹ Tento žánr vznikl jako reakce na nové technologie a zrychlující se novou dobu, které dává za vinu přerušení pouta mezi člověkem a půdou, přírodou, a dokonce i rodinou. Typickými tématy venkovské prózy se tak stávají mezilidské vztahy. Řeší generační konflikty, ale i jiné rodinné problémy. Dále pak zobrazuje pouto člověka k přírodě, ale právě i k obci, ve které sídlí. Venkovský román se často zaměřuje na konkrétní region a snaží se vystihnout tamní způsob života, jeho zvyky a obyčeje a také sociální problémy, které se k dané oblasti vážou, využívá k tomu nářečí, popisy specifického vzhledu obyvatel či jejich typických činností. Tento žánr tíhne k mýtu a idyle, rovněž také k silné lyrizaci popisných částí a zdůrazňování cyklického času. Venkovský román tvoří protiklad k typicky městskému sociálnímu románu, který klade důraz na začlenění jedince do určité historické epochy a většího sociálního celku.⁴⁰

Oba tyto žánry vznikají paralelně během 19. století. Zatímco se sociální román formoval spíše ve vyspělejší západní Evropě, venkovský román se konstitoval v zemích střední, východní a severní Evropy.

2.2. Vývoj venkovského románu v Evropě

Za jednu ze zakladatelek venkovského románu je považována francouzská spisovatelka George Sandová. Ta ve svých románech navázala na dobový rousseauismus. „V jeho intencích uchopila venkovské prostředí v kódu idyly (a stylem blízkým lidovému vyprávění) jako prostor přirozených mezilidských vztahů a sociálního smíru, podloženého láskou a vzájemným porozuměním.“⁴¹ Mezi další autory, kteří spoluutvářeli tento žánr, patří například němečtí autoři Berthold Auerbach, Adalbert Stifter, norský spisovatel Bjørnstjerne Martinius Bjørnson či Rus Ivan Sergejevič Turgeněv. Svůj vrchol zažila venkovská próza na přelomu 19. a 20.

³⁹ MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004, s. 672-677.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Tamtéž

století. Po první světové válce značně ztrácí na oblibě, bývá označována za „zpátečnický“ žánr, který není schopen držet krok s moderní dobou a dalším vývojem.⁴² Za nejvýznamnější návrat k venkovské próze je chápána tzv. regionalistická próza francouzsky píšících autorů (Charles Ferdinand Ramuz, Jean Giono či Henri Pourrat). Tito autoři unikají z odcizeného prostředí města k divokosti přírody a k instinktům venkovského člověka.⁴³

2.3. Vývoj venkovského románu u nás

Za tvůrkyni české venkovské prózy je považována spisovatelka Božena Němcová. Z jejích románů *Babička* (1855) a *Pohorská vesnice* (1856) a stejně tak i z povídek je cítit silná víra v ryzost, přirozenost a původnost venkovského způsobu života.⁴⁴

Venkovská próza zůstala oblíbenou i mezi májovci, i přesto, že rádi tematizovali i život ve městě. Například Vítězslav Hálek inklinoval k sentimentalismu a k myšlenkám J. J. Rousseaua. Věřil v obrodnou moc přírody, v citovou přirozenost a ve spontaneitu.⁴⁵ Hálek je především autorem kratších próz z prostředí vesnice (*Muzikantská Liduška 1861, Na statku a v chaloupce 1873 aj.*), v nichž klade důraz na soulad s přírodou a morální normy, jejichž porušení je velmi přísně potrestáno.⁴⁶ Karolína Světlá se naopak zaměřila na delší prózy, tedy na venkovské romány (*Vesnický román 1899, Kříž u potoka 1868, Nemodlenec 1873 aj.*) Světlá rovněž vytváří dramata o prostém a čistém venkově, kde je zachována křesťanská cnost a lidská ryzost.⁴⁷

Ruchovsko-lumírovští prozaici také našli zalíbení v obyčejném životě se svéráznými hrdiny. Většinou šlo o hloubavé, zasněné jedince.⁴⁸ Josef Holeček vytvořil rozsáhlou desetisvazkovou epej *Naši* (1897-1930), v které zachycuje obraz jihočeského venkova. Hrdinové z knih Antala Staška pochází z toho nejchudšího prostředí, zejména z nepřilíš bohaté oblasti Podkrkonoší (*Blouznivci našich hor 1896*).⁴⁹ Spisovatelem Šumavy se stal českoněmecký autor Karel Klostermann, jehož díla jsou prostoupena divokostí a nespoutaností tamní přírody a přísné morálky jejích obyvatel (*Ze světa lesních samot 1892, V ráji šumavském*

⁴² MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004, s. 672-677.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007, s. 11.

⁴⁵ LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2008, s. 270.

⁴⁶ LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2008, s. 270.

⁴⁷ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007, s. 11.

⁴⁸ LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2008, s. 301.

⁴⁹ Tamtéž, str. 352-355

1893).⁵⁰ Úkolem venkovské prózy 19. století bylo reprezentovat národní život ve všech jeho aspektech, vytvořit typického hrdinu, který by představoval ideál češství.⁵¹

Oproti tomu realističtí autoři přelomu 19. a 20. století (Karel Václav Rais, Jan Herben, bratři Mrštíkové) již tolik netíhli k idealizaci venkova, naopak zobrazovali jeho syrovost a rozklad v důsledku moderní doby. Rovněž se objevuje snaha o zobrazení skutečnosti z více úhlů pohledu. Naprosto temný obraz venkova podal ve svém díle naturalistický autor Josef Karel Šlejhar. U jeho hrdinů, kteří často působí jako bizarní postavičky, vždy vítězí nízké pudy, které zničí přirozené přírodní i morální hodnoty.⁵²

Během 1. poloviny 20. století se venkovská próza rozdělila do dvou hlavních proudů. První z nich představovala populární literatura, nabízející zábavné čtení. Takovouto literaturu nabízeli například Jan Vrba, Jan Morávek, František Sokol-Tůma či asi nejoblíbenější Vlasta Javořícká. Druhou skupinu tvořili autoři, kteří se přihlásili k předchozí tradici, a to zejména ruralisté (Josef Knap, František Křelina či Václav Prokůpek). Ruralisté rovněž viděli ve venkově místo nezkažených hodnot a zdroj ryzích ctností. Venkov pro ně tvořil protiklad k morálně pokleslému městu, které ovládl materialismus. Ruralisté však na svá díla aplikovali postupy moderní prózy, kladli velký důraz na psychologii postav a symbolismus příběhu.⁵³ Téma kontrastu prostého a čistého venkova a ateistického města najdeme i v povídkách Jana Čepa, který je patrně nejvýznamnějším autorem venkovské prózy v meziválečném období. Čep se však mnohem více soustředil na duchovní svět svých hrdinů, a dával tak větší prostor existenciálním motivům hledání smyslu života a svého místa ve světě (*Dvoji domov* 1926, *Vigilie* 1928).⁵⁴

S nástupem komunistického režimu se venkovská próza transformovala v budovatelský román. Klasičtí autoři venkovské prózy byli postupně vytlačováni s edičních plánů. Nejvíce perzekuováni byli právě ruralisté, kteří byli chápáni jako nepřátelé režimu. Trpký osud nestihl pouze jejich díla, ale i je samé. V 50. letech byli ve vykonstruovaných procesech odsouzeni František Křelina ke dvanácti letům žaláře, z nichž si odpykal sedm, Josef Knap k jedenácti rokům, kdy ve vězení strávil pět let a Václav Prokůpek k celým dvaadvaceti rokům, z kterých si musel odpykat čtrnáct. Tito autoři byli na konci 60. let rehabilitováni.⁵⁵

⁵⁰ LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2008, s. 360.

⁵¹ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007, s. 14.

⁵² MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004, s. 672-677.

⁵³ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007, s. 14-15.

⁵⁴ MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004, s. 672-677.

⁵⁵ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007, s. 59.

Nucená kolektivizace venkova přinesla do venkovské prózy nová témata. Sedlák dříve chápaný jako nositel morálních hodnot se přeměnil ve vesnického boháče, který ztrpčuje život drobným rolníkům a utlačuje chudinu. Hrdinové těchto knih se osvobozují z područí „kulaků“ a stávají se hrdými uvědomělými lidmi. Tyto motivy můžeme najít například v dílech Bohumila Říhy (*Dvě jara* 1952), Pavla Bojara (*Jarní vody* 1952) či Josefa Věromíra Plevy (*Jediná cesta* 1960). Tyto romány jsou umělecky takřka bezvýznamné, charaktery jsou černobílé a schematické a ani děj se příliš neproměňuje.⁵⁶

V uvolněných 60. letech se začala objevovat díla, která kolektivizaci reflektovala již strážlivějším pohledem. Zobrazovala rozpad tradiční vesnice a nefungující socialistické hospodářství. Takovými knihami jsou *Zelené obzory* (1960) Jana Procházky, *Unavený bůh* (1966) Ivana Kříže, *Smuteční slavnost* (1967) Evy Kantůrkové či *Vyhnanství* (1969) Mojžíry Klánského, které bylo vydané samizdatově.⁵⁷ Zánik tradičního venkova později tematizoval i Jan Kostrhun například v díle *Vinobraní* (1979).

Během normalizace vyšlo několik děl, která se opět snažila zachytit výhody kolektivního zemědělství, například *Svatý Michal* (1971) a *Adam a Eva* (1982) Jana Kozáka. Existovala však i další linie venkovské literatury, která tíhla spíše k přirozenému životu v souladu s přírodou. Velmi dobře byl přijat například román Jana Otčenáška *Když v ráji přšelo* (1972).

Po roce 1989 se k venkovskému tématu vrací například Zeno Dostál ve svém románovém cyklu nesoucí název dle znamení zvěrokruhu. V tomto díle zachycuje proměny hanácké vesnice a historické události od konce 30. let po současnost. Jeho hrdinové reprezentují různé sociální a psychologických typy, kteří společně žijí ve stejném kraji. Tyto lidé však dějiny nevytváří, ale jsou jen bezděčnými účastníky.⁵⁸ Dalším autorem je Zdeněk Šmíd, který vytvořil ságu jednoho německého rodu žijícího v krušnohorské vesnici *Cejch* (1992). Tato kniha mapuje osudy této vesnice od jejího založení v 15. století až po její zánik v století minulém. Po roce 2000 debutovala i čtenářsky asi neúspěšnější autorka Květa Legátová. Sbíрка povídek *Želary* (2001) a novela *Jozova Hanule* (2002) se staly velmi populárními, a *Jozova Hanule* se dokonce dočkala i filmového zpracování. Jako další příklady můžeme uvést *Cestu na Praděd* (2001) Ludvíka Vaculíka, *Hastrmana* (2001) Miloše Urbana, *Noční práci* (2001) Jáchyma Topola či *Žitkovské bohyně* (2012) Kateřiny Tučkové. K těmto knihám můžeme volně připojit i *Paměť*

⁵⁶ MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007, s. 59.

⁵⁷ MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004, s. 672-677.

⁵⁸ GILK, Erik. PŘIBÁŇOVÁ, Alena. *Slovník české literatury po roce 1945. Zeno Dostál*. Slovník české literatury, 2006-2008 [cit. 2017-11-10].

URL: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1215>>

mojí babičce (2002) Petry Hůlové, příběh se totiž neodehrává v českém prostředí, nýbrž v civilizaci minimálně zasažené oblasti Mongolska.⁵⁹ Poslední autor, který bude v tomto přehledu zmíněn je právě Jiří Hájíček, jehož nejčastějším tématem je právě jihočeská vesnice, a který se jako jeden z mála navrácí k tématu kolektivizace půdy v 50. letech 20. století a jejím dopadům na společnost a uspořádání venkova.

⁵⁹ MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004, s. 672-677.

3. OBRAZ ČESKÉ VESNICE VE VOLNÉ „VENKOVSKÉ TRILOGII MORÁLNÍHO NEKLIDU“

3.1. Témata

3.1.1. Historické pozadí

Všechny tři romány nespojuje pouze místo, kde se odehrávají, tedy region jižních Čech, ale i tematické motivy. Příběhy hlavních hrdinů každého dílu jsou vždy vyprávěny na pozadí velkých dějinných okamžiků, v případě *Selskýho baroka* je to kolektivizace půdy v 50. letech, v *Rybí krvi* tvoří kulisu výstavba jaderné elektrárny Temelín a v *Dešťové holi* je to již novější záležitost popřevratových pozemkových restitucí. Ráda bych zde uvedla několik základních informací k těmto třem významným událostem českých dějin.

Nejprve zde bude rozebráno téma z knihy *Selský baroko* tedy záležitost kolektivizace. Kolektivizace, tedy proces přeměny soukromého zemědělství na kolektivní iniciovaný Komunistickou stranou, započala v Československu hned po únoru 1948 novou pozemkovou reformou, která stanovila maximální výměru půdy na 50 ha. Tato reforma měla dvě základní funkce, měla za úkol získat podporu komunistické straně u bezzemků a malých rolníků a narušení majetku velkostatkářů a větších rolníků. Tato reforma způsobila pokles zemědělské produkce a zhoršení zásobování měst. Tento fakt vedl k obvinění velkých rolníků ze zatajování sklizně a černého obchodu. Takto byly nastoleny ideální podmínky pro počátek kolektivizace.⁶⁰

Idea kolektivizace je součástí původní marxistické teorie. Kapitalistický řád vytváří tzv. proletariát, který je nucen žít se prodejem vlastní pracovní síly. Úkolem této nově vzniklé třídy je vyvlastnění buržoazie a nastolení beztřídní komunistické společnosti, kde budou fungovat společné výrobní prostředky.⁶¹

V Československu probíhala kolektivizace venkova ve dvou fázích. První z nich trvala do roku 1953 tedy do smrti Stalina. Tato fáze se vyznačovala nuceným vytvářením zemědělských výrobních družstev, k dosažení svého cíle, využívala strana násilné metody jako je postih vězením, ať konkrétní osoby či jejich rodinných příslušníků. Neobvyklým nebylo ani zabavování majetku a pokutování za neplnění nespílitelných dodávek. V tomto období rovněž probíhala akce „Kulak“ – násilné přesídlování rolnických rodin. Od října 1951 do srpna 1953 bylo takovýmto způsobem zabaveno až 2000 usedlostí.⁶²

⁶⁰ JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, 2007, s. 20-21.

⁶¹ Tamtéž, s. 13.

⁶² Tamtéž, s. 11.

Nově vzniklá družstva neprosperovala a po smrti Stalina, kdy došlo k uvolnění, začala zanikat. Tyto družstva však byla znovu obnovena v druhé fázi kolektivizace v letech 1957-1958. Tato fáze se na rozdíl od té první opírala o ekonomické faktory a byla o dost úspěšnější, zřejmě z důvodu, že během desetileté vlády komunistů již došlo k přerušení vazeb vlastníků na půdu.⁶³ Na konci padesátých let dochází k završení kolektivizace.

Proces kolektivizace byl doprovázen silnou kampaní zaměřenou proti majetným sedlákům, kteří měli být chápáni jako hlavní vykořisťovatelé. V této době se také do povědomí dostal pejorativní pojem kulak – vesnický boháč. Slova jako sedlák či velkosedlák byla totiž spjata s až příliš pozitivní představou zkušeného hospodáře, který oplývá přirozenou autoritou.⁶⁴ Za kulaky byli obvykle považováni zemědělci s výměrou pozemku nad 20 ha, rolníci s hospodářstvím nad 15 ha v pícninářské oblasti, v obilnářské oblasti již stačilo jen 10 ha a v řepářské dokonce pouhých 8 ha. Kulaky se mohli stát i specializovaní zemědělci (oblast vinařství, chmelařství) s menšími pozemky, pro které ale potřebovali námezdní síly či provozovali živnost (hostinec, mlýn, řeznictví) nebo byli vlastníky speciálních technických zařízení jako jsou závlahová zařízení či sušárny chmele.⁶⁵ V Československu se stalo obvyklým trestat kulaky vyhnáním z jejich domovské půdy do úplně jiné části republiky. Takovýto postup je v Evropě zcela ojedinělý.⁶⁶

Na počátku kolektivizace existovalo v Československu celkem 35 159 usedlostí zařazených do kategorie středních hospodářství (20-50 ha). Celkem tyto pozemky tvořily 1 032 992 ha. O osm let později, v roce 1957, se do dané skupiny počítalo jen 1 521 usedlostí s celkovou výměrou 29 881 ha. V roce 1949 se v soukromém sektoru v zemědělství pohybovalo asi 60 000 námezdních pracovníků, na začátku roku 1954 se tímto způsobem živilo jen 2 942 osob.⁶⁷

Kolektivizace zemědělství způsobila nejen výrazné sociální proměny, rovněž také zapříčinila rozvrácení mnoha životů a nespočet lidských tragédií. Důsledky kolektivizace pocítujeme i v dnešní době. Kolektivní zemědělství bylo v porovnání se soukromým hospodařením značně slabší, a tak po převratu v roce 1989 došlo k rozpadu zemědělských družstev a obnově soukromého vlastnictví.⁶⁸ Po restituci majetku se k zemědělství vrátila jen

⁶³ JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, 2007, s. 21-22.

⁶⁴ JUNĚCOVÁ, Jiřina, PŠENIČKOVÁ Jana. *Zemědělské družstevnictví: kolektivizace zemědělství - vznik JZD 1948-1949*. Praha, 1995, s.46.

⁶⁵ JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, 2007, s. 122-123.

⁶⁶ Tamtéž, s. 49.

⁶⁷ Tamtéž, s. 11.

⁶⁸ RYCHLÍK, Jan. *Kolektivizace ve střední a východní Evropě*. In: BLAŽEK, Petr; KUBÁLEK, Michal. *Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a střeoevropské souvislosti*. Praha, 2008, s. 25.

malá část majitelů. Faktem zůstává, že návrat k původnímu stavu zemědělství, který panoval před kolektivizací, již nebyl možný. Vývoj v západních státech Evropy prokázal, že spojením pozemků se dá dosáhnout ekonomicky úspěšnějšího hospodářství, a však této situace bylo dosaženo skupováním půdy od zemědělců, kteří nebyli příliš úspěšní, nikoli násilným odevzdáváním majetku.⁶⁹ Výzkum západních badatelů rovněž ukázal, že kolektivizace sama o sobě nikdy nezaznamenala oproti předchozímu hospodaření soukromých majitelů efektivnější zemědělskou výrobu.⁷⁰

V druhém románu *Rybí krev* tvoří významnou dějovou složku výstavba jaderné elektrárny Temelín a také protestování obyvatel, které tato stavba donutila opustit své domovy a odejít pryč.

Temelínská elektrárna se nachází v jihočeském kraji v obci Temelín zhruba 25 km od Českých Budějovic a asi 50 km od hranic s Rakouskem. Areál elektrárny se rozkládá na celkové ploše 143 ha.

Poprvé se o JETE začalo mluvit v roce 1979, kdy byl zveřejněn investiční záměr stavby. V následujícím roce byla vybrána lokalita a o další rok později byla uzavřena dohoda o dodávce sovětského technického projektu, ve kterém byla obsáhlá budova reaktoru, aktivní a pomocné provozy a budovy dieselgenerátorových stanic.⁷¹ JETE byla již třetí jadernou elektrárnou na území Československa po Jaslovských Bohunicích a Dukovanech. Přípravné práce na staveništi byly zahájeny v roce 1983. Samotná výstavba proběhla ve čtyřech etapách. První etapa zahrnovala právě přípravné práce, jako je rekonstrukce okolních silnic, zhotovení čističky odpadních vod, kanalizace či stavba ubytoven a služebních bytů. V roce 1986 bylo vystaveno stavební povolení a již v roce 1987 započaly první práce na stavbě prvního a druhého hlavního výrobního bloku. V této době bylo také vytvořeno vodní dílo Hněvkovice a vyrovnávací stupeň Kořensko. Po revoluci v roce 1989 došlo ke změně nejen politických, ale i ekonomických podmínek a potřeba výkonu 4000 MWe byla shledána nadbytečnou. V důsledku toho byla zastavena výstavba třetího a čtvrtého bloku. Konečné rozhodnutí o dostavbě prvního a druhého bloku padlo v roce 1993. V 90. letech rovněž proběhlo vylepšování původního sovětského projektu, tyto úpravy vedly k zvýšení spolehlivosti a bezpečnosti elektrárny na úroveň západoevropského standartu. Od roku 1999 byly započaty přípravy na samotné spuštění provozu. V červenci 1999 bylo do areálu navozeno palivo a po provedení veškerých testů byla v roce 2000 provedena první štěpná reakce. V roce 2002 již první blok elektrárny pracoval

⁶⁹ JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, 2007, s. 230-232.

⁷⁰ Tamtéž, s. 25.

⁷¹ Kolektiv autorů. *Jaderná elektrárna Temelín*. Praha, 2003, s. 20-21.

na 100 %.⁷² V současné době se Temelín a Dukovany podílí na celkové produkci elektřiny v České republice asi 35 %.⁷³

JETE se stala do té doby nejrozsáhlejším a nejnáročnějším projektem uskutečněným českými společnostmi. Na realizaci její stavby bylo využito nespočet zcela nových technologií a postupů. Výstavba byla z většiny financována společností ČEZ a celkově vyšla na 98 miliard korun.⁷⁴

Tento monumentální projekt však byl provázen mnohými protesty a demonstracemi a dodnes vzbuzuje jisté kontroverze. Jedním z největších problémů byl fakt, že elektrárna byla vystavěna na zastavěném území. Společně s investičním záměrem stavby byla vydána i stavební uzávěra pro obce Březí, Knín, Kočín, Křtěnov, Podhájí, Temelín a Temelínek. Již po první schůzce Okresního národního výboru byla občany těchto obcí sepsána a zaslána petice tehdejší vládě. V dokumentu byla rovněž navržena zalesněná oblast Coufalka jako alternativní prostor pro možnou realizaci jaderné elektrárny.⁷⁵ Petice však nedosáhla žádného výsledku. Zmíněné obce začaly být postupně vysídlovány v průběhu 80. a 90. let. Dále se k nim pak připojily obce Buzkov, Jaroslavice, Pardovice a z půlky i Hájíčkův rodný Purkarec, které zmizely pod hladinou řeky Vltavy v důsledku vzniku vodního díla Hněvkovice, které slouží jako zdroj chladicí vody.

Obyvatelé z těchto vesnic byli donuceni opustit místa, kde mnohdy jejich rodiny žily již po staletí. Jejich domy a chalupy byly často vykupovány hluboko pod cenou, a nakonec museli odejít do městských bytů v panelových domech v Týně nad Vltavou a v Českých Budějovicích.

Dalším důvodem, proč se JETE stává terčem kritiky jsou obavy z případné havárie. Zejména naši rakouští sousedé mají strach z možných technických závad. Aktivisté z organizace Atomstopp dokonce několikrát blokovali hraniční přechody. Protestovalo se však i v Česku. V lednu 1993 vznikla Občanská petice proti dostavbě JETE, která byla podepsána 10 000 lidmi. V březnu 1993 se při zasedání vlády řešila dostavba elektrárny. Před úřadem vlády se již od rána seskupovali aktivisté z různých ekologických skupin (Děti Země, Hnutí DUHA, Greenpeace, Jihočeské Matky, Pražské Matky a další). Tehdejší premiér Václav Klaus

⁷² Kolektiv autorů. *Jaderná elektrárna Temelín*. Praha, 2003, s. 21,28.

⁷³ ČTK. *Temelín a Dukovany dodaly do sítě víc elektřiny, produkce bude růst dál*. I-dnes.cz, 1. ledna 2018. [cit. 2018-01-13]. URL: < https://ekonomika.idnes.cz/temelin-dukovany-cez-dodavky-energie-ds8-/ekonomika.aspx?c=A180101_150713_ekonomika_amu >

⁷⁴ Kolektiv autorů. *Jaderná elektrárna Temelín*. Praha, 2003, s. 10.

⁷⁵ PELÍŠEK, Antonín. *--a po nás planina*. České Budějovice, 2006, s. 103.

označil tuto akci za teroristickou a výsledkem jednání tak bylo schválení dostavby prvních dvou temelínských bloků.⁷⁶

Dále se pak konaly tři protestní tábory v letech 1993, 1994 a 1995, druhý z nich se již konal v bezprostřední vzdálenosti od Temelína a zúčastnilo se ho několik stovek lidí. Poslední z nich byl zakončen vystoupením na hradčanském náměstí, které parodovalo výstavbu elektrárny. Nakonec se uskutečnil pochod před americkou ambasádou, kde byl americký velvyslanec požádán o odstoupení od smlouvy s ČEZ.⁷⁷ Tyto akce se však setkaly s nezájmem médií, a tak neměly takřka žádný dopad. Vláda, opozice ani zástupci se neúčastnili veřejných debat a odmítali se k tématu vyjádřit. Do roku 1997 se pak konaly tři blokády, při druhé se aktivistům dokonce zdařilo proniknout do areálu a uspořádat malý ohňostroj z chladicí věže.⁷⁸ Tato akce již samozřejmě pozornost médií upoutala. Posledním pokusem o zabránění uvedení JETE do provozu byla snaha o vypsání referenda. Nakonec se během tří měsíců podařilo nasbírat zhruba 115 000 podpisů. Návrh zákona o referendu byl sice předložen, ale byl tehdejší vládou Miloše Zemana zamítnut.

Poslední kniha z Hájíčkovy trilogie se reflektuje problematiku pozemkových restitucí po roce 1989 a rovněž majetkových podvodům s nimi spojenými.

Slovník spisovného jazyka českého definuje slovo restituce jako opětné zřízení, navrácení, uvedení do původního stavu nebo podoby; obnovení, obnovu.⁷⁹ Jak již bylo uvedeno *Dešťové hole* se týkají restituce pozemkové, tedy navrácení pozemků, které byly za minulého režimu (1948-1989) znárodněny, zpět do rukou soukromých majitelů. Tyto restituční procesy jsou zaštitěny Zákonem o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (Zákon č.229/1991 Sb.), který vešel v platnost 24. června 1991.⁸⁰ Hlavní snahou by mělo být navrácení stejných pozemků, které byly v minulosti znárodněny, původním majitelům či jejich dědicům. To však není vždy proveditelné, například v případě, kdy je pozemek zastavěn. Pak připadají v úvahu dvě další možnosti, buď budou navráceny náhradní pozemky tedy jiné, než které původně patřili majiteli, nebo může být požadována náhrada finanční. Finanční náhrada bývá ve většině případů poskytnuta až jako poslední řešení. To by však měla změnit tzv. „restituční tečka“, tato novela zákona by měla vejít v účinnost 1. července 2018. V praxi by

⁷⁶ ANDER, Martin. *Náš drahý Temelín*. Sedmá generace, 24. září 2003. [cit. 2018-01-13]. URL: <<http://sedmagenerace.cz/text/detail/nas-drahy-temelin>>

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ HAVRÁNEK, Bohuslav a kol.. *Slovník spisovného jazyka českého*. Ústav pro jazyk český, 2011. [cit. 2018-01-15]. URL:

<<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=restituce&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>>

⁸⁰ ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. V Praze, 2015, s. 15.

znamenal, že restituenti by již nemohli žádat o navrácení svých pozemků, ale pouze o finanční odškodnění. Tato peněžní náhrada má být vyplácena ve výši tržních cen pozemků z 90. let, bude tedy výrazně nižší, než by byla dnes.⁸¹

Restituce v 90. letech také znamenaly velkou příležitost pro různé majetkové podvodníky. Objevilo se mnoho falešných restituentů a příbuzných původních majitelů. Také se staly případy, kdy byly pozemky vykoupeny pořiderními firmami za směšné částky a následně byly přeměněny na stavební parcely a prodány s obrovským ziskem. Znáмым se stal případ lukrativních pozemků velkostatkáře Julia Bednáře. Hodnota těchto pozemků byla vyčíslena na několik miliard korun. O pozemky se přihlásila devadesátiletá paní Emílie Bečvářová. Část pozemků jí byla navracena, posléze však vyšlo najevo, že Bečvářová není Bednářovou neteří, ale pouze dědičkou ze závěti, tudíž nemá na majetek žádné právo. Navracené pozemky ale již byly přepsány na nové majitele – anonymní firmy, jejichž akcionáři mohou být pražští kmoři.⁸²

3.1.2. Inspirace vlastním životem

Dalším pojátkem mezi romány je fakt, že autor má v oblibě autentické vyprávění a nechává se často inspirovat událostmi ze svého vlastního života. Za *Selským barokem* by se dal nalézt příběh ze strany spisovatelova otce. Což dosvědčuje i fakt, že Hájiček tuto knihu věnoval právě svému otci. Na úvodní straně tak najdeme toto věnování: „Mému tátovi, kterému je letos sedmdesát a kterej se začátkem padesátých let nesměl ani vyučit řemeslu, protože byl synem kulaka, kterej odešel v patnácti z jihočeský vísky na práci do černý Ostravy...“⁸³ Hájičkův dědeček byl v 50. letech označen za kulaka, a byl dokonce zavřený za neplnění dodávek. Hájičkův otec o té době nerad mluví, a tak se autor o příběhu dozvěděl víc, až když se mu ozval vzdálený příbuzný z Ameriky a Hájiček mu slíbil, že mu zjistí informace o jeho původu a českých kořenech. Při práci v archivu, kdy se probíral kronikami a knihami narozených a zemřelých, začal pomalu sestavovat příběh z 50. let. Při pátrání mu pomáhal genealog, který se živil sestavováním rodokmenů, a tak se zrodil hlavní hrdina *Selskýho baroka* Pavel Straňanský.⁸⁴

⁸¹ TREUTLEROVÁ, Hana. *Restituční tečka: Zlaté žile došla půda, lidé se již pozemků nedomohou. Nebo ano?* Právní prostor, 16. listopadu 2015. [cit. 2018-01-15]. URL: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/restitucni-tecka-zlate-zile-dosla-puda-lide-se-jiz-pozemku-nedomohou-nebo-ano>>

⁸² ČT 24. Neoprávněné restituce lukrativních pozemků pry odkryly Pandorinu skříňku. ČT 24, 29. července 2014. [cit. 2018-01-16]. URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1023875-neopravnene-restituce-lukrativnich-pozemku-pry-odkryly-pandorinu-skrinku>>

⁸³ HÁJÍČEK, Jirí. *Dešťová hůl*. Brno, 2016.

⁸⁴ EISENHAMMER, Milan. Rozpolcený mezi městem a vesnicí. In *Téma* 43, 2016, 10, s. 69.

Rybí krev má zase spojitost s rodinou Hájičkovy matky, která žila v oblasti, kde nyní stojí jaderná elektrárna Temelín, konkrétně v Purkarci. Sám Jiří Hájiček se stejně jako jeho hlavní hrdinka Hana zúčastnil několika protijaderných táborů okolo Temelína.⁸⁵ Dovolila bych si však souhlasit s tvrzením Ondřeje Nezbedy, že *Rybí krev* rozhodně není ekologickým či aktivistickým románem. Autor se nesnaží reflektovat nevýhody a výhody jaderné energie ani netvrdí, že je Temelín hrozbou, která ohrožuje životní prostředí a bezpečí obyvatel z okolí, pouze citlivě zachycuje osudy lidí, kteří přes veškerý boj ztratili naději a zároveň s ní i svůj domov.⁸⁶ Výstavba elektrárny tak spíše jen vytváří jakési pozadí pro Hájičkovu vyprávění.

V *Dešťové holi* by se pak daly najít jisté podobnosti mezi hlavním hrdinou Zbyněkem Poleckým a samotným autorem. Oba dva jsou téměř ve stejném věku, je jim tedy něco přes čtyřicet let. Zbyněk stejně jako Hájiček odešel z venkova a začal žít v bytě v Českých Budějovicích. Spisovatel má vlastní zkušenosti s restitučními. Po revoluci byly jeho otci navraceny 2 ha půdy. Jelikož mu v té době již bylo šedesát let, nechtěl nadále hospodařit, a tak se rozhodl přenechat pole svému synovi. Sám Hájiček se o pole nestará, pracuje na něm bývalé družstvo. I přes všechny finanční nabídky, které dostává, odmítá tyto pozemky prodat, doufá totiž, že mu je jednou vymění za nějakou hezkou louku, kde by mohl žít v maringotce.⁸⁷ Stejně tak si jeho hrdina Zbyněk zakoupil louku v jižních Čechách, protože chtěl zažít větší sepětí s půdou. Na této louce pak dovolil bydlet v maringotce jihočeskému spisovateli Davidu Janovi Žákovi.

3.1.3. Obecná témata

V centru Hájičkovy pozornosti ale nenalezneme velké události dějin, nýbrž obyčejné lidi, jejich milostné a rodinné vztahy a stejně tak každodenní problémy. Spisovatel se také často dotýká již klasických otázek provinění a následného trestu. Tento motiv je asi nejsilněji zastoupen v úvodním románu trilogie *Selský baroko*.

Hlavní hrdina genealog Pavel Straňanský postupně odkrývá bolestný příběh vesnické krásy Rozálie Zandlové, který se odehrál v padesátých letech dvacátého století. Zandlová byla autorkou udavačského dopisu, ve kterém zmínila jména sedláků, kteří se věnovali karbanu. Tento dopis měl za následek uvěznění sedláků Kubacha, Jirchy a Mařánka a následnou kolektivizaci jejich majetku. Je nutné říci, že Zandlová v té době byla v jiném stavu se synem

⁸⁵ NEZBEDA, Ondřej. *To selský v sobě hledám*. Respekt, 27. května 2012 [cit. 2018-01-18] URL: <<https://www.respekt.cz/tydenik/2012/22/to-selsky-v-sobe-hledam>>

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ EISENHAMMER, Milan. Rozpolcený mezi městem a vesnicí. In *Téma* 43, 2016, 10, s. 71.

jednoho z těchto mužů. Syn sedláka Kubacha Francek těhotnou dívku opustil a ta se chtěla pomstít. Její msta však zasáhla i úplně nevinné lidi. Straňanský ale váhá, zda je Zandlová skutečně stoprocentně vinná. Ví, že kolektivizace by zmíněné hospodáře pravděpodobně stejně neminula. Dokáže se vcítit do pocitů budoucí svobodné matky, což v padesátých letech jistě nebyla záviděníhodná pozice. Také si je vědom toho, že zveřejněním onoho dopisu by ublížil hlavně synovi Zandlové, který s celou touto záležitostí nemá již nic společného. Sám dává největší vinu za tehdejší události režimu, který byl skutečnou příčinou tragédie, která postihla výše zmíněné muže.

Svým názorem si je však jista další postava románu Daniela, která stejně jako kdysi Zandlová prahne po pomstě. Daniela je vnučkou potrestaného sedláka Jirchy a tuto křivdu, která byla spáchána na jejím dědečkovi, má v sobě hluboce zakořeněnou. Zde můžeme pozorovat výraznou paralelu mezi Zandlovou a Danielou. Obě dvě byly tak moc zaslepené touhou po pomstě, že neviděli, že ubližují nevinným lidem okolo sebe. V případě Rozálie sedlákům Jirchovi, Kubachovi, Mařánekovi a samozřejmě také jejich rodinám, které na kolektivizaci rovněž doplatily a v případě Daniely především synovi Zandlové, kterému zničí politickou kariéru, a který jí osobně nikdy neublížil, ale také samotnému Pavlovi, kterého celou dobu obelhávala a využívala, a nakonec i podvedla. Daniela je však přesvědčena o správnosti svého jednání a své vlastní pochybení přehlíží.

Autor tak předkládá čtenáři dva různé pohledy na věc a nechává zcela na něm, zda se rozhodne přiklonit k bojovné Daniele, která nechce nechat padesát let staré provinění Rozálie Zandlové nepotrestané, nebo zda stejně jako Pavel a pan Mařánek zvolí cestu smíření a odpuštění a ztotožní se s Mařánkovým postojem „Nedonutili mě nenávidět“.

Smíření a odpuštění pak můžeme považovat za hlavní téma druhého románu *Rybí krev*. Hlavní hrdinka Hana Tomášková se po dlouhých letech, kdy cestovala po celém světě, vrací do svého rodného kraje, do jižních Čech. Z Rotterdamu, kde v současné době žije, si přiváží lístek se dvanácti jmény osob, které jí kdysi byly velmi blízké a je pevně rozhodnuta setkat se s nimi. Doufá, že si po tolika letech dokáže vše vyříkat a následně se smířit se starými křivdami. Příběh se stejně jako v *Selským baroku* odehrává ve dvou liniích. Čtenář sleduje Hanu již jako dospělou ženu ve středním věku a zároveň se společně s ní vrací do minulosti do roku 1983, kdy jí bylo šestnáct let, v knize je pak zachyceno dalších deset let až do Hanina odchodu z České republiky. Hájíček postupně odhaluje, co se odehrálo mezi ní a jejími dvěma nejlepšími kamarádkami Annou a Olinou a jejími láskami Petrem a Zdeňkem. Opravdu působivě vykresluje tíživou atmosféru panující v rodině hlavní hrdinky. Přísný otec poznamenaný kolektivizací a věčně

utrápená matka jsou velmi věrohodní. Nakonec se spolu s Hanou dovídáme i o tom, co se odehrálo onu noc, kdy došlo k autonehodě a proč byl její bratr Honza zavřen do vězení.

Haně se nakonec zdaleka nepodaří setkat se všemi lidmi tak, jak si to plánovala při svém návratu, ani se se všemi nedokázala usmířit. I přesto odjíždí zpátky do Holandska spokojená. Dokázala čelit lidem, které patnáct let neviděla. Jako dospělá žena byla schopná diskutovat se svým otcem, nebála se ptát a mluvit o nepříjemných věcech, což u nich v rodině nikdy nebylo zvykem. Od některých osob se dočkala odpuštění, například od Oliny, které kdysi přebrala přítele a od některých ne. Starý pan Konopka Haně nedokázal zapomenout přes dvacet let starý rozchod s jeho synem Zdeňkem. Hlavní hrdince se také podařilo znovu otevřít staré události, když zjistila, že za smrtelnou autonehodou nestojí její bratr, ale jeho nejlepší kamarád Chozé, kterého se nebála konfrontovat s nepříjemnou pravdou.

Do Rotterdamu tak odjíždí vyrovnaná, protože již ví, že vše chce čas. A nakonec také zjišťuje, že se nepotřebuje usmířit úplně se všemi lidmi ze svého seznamu, protože to zkrátka není možné. Je však plná poněkud naivní naděje, že konečně po tolika letech, budou se svým bratrem a otcem opět tvořit rodinu.

Další silné téma *Rybí krve* se týká spíše linie, která se odehrává v minulosti hlavní hrdinky, je jím konflikt obyčejných lidí a vyšší politické moci a silný vztah k místům, kde se člověk narodil a vyrůstal. Zde bych si dovolila souhlasit s Alešem Palánem, který upozorňuje na to, že i přesto, že čtenář ví, že Hana svůj boj prohraje a stavba temelínské elektrárny bude nakonec realizována, kniha neztrácí na napětí, jelikož si Hájíček neklade otázku, kdo za dané události může, ale jak se tyto události odehrály.⁸⁸ Autorovi se podařilo zachytit Hanin tvrdohlavý boj velmi citlivě a sugestivně. A fakt, že konec je jasný, ještě více umocňuje tíživou atmosféru Hájíčkovy vesnice. Čtenář se někdy dokonce až podivuje, s jakým odhodláním mladá Hana proti dokončení elektrárny protestuje. Má pocit, že následná prohra pro ni snad bude znamenat konec života, což se nakonec svým způsobem vyplní, Hana skončí v nemocnici a je skutečně nucena ukončit dosavadní způsob života. Přišla o všechny své sny a plány do budoucnosti, ztratila pouto se svými nejlepšími kamarádkami. Olinu sama zradila a Anna začala žít nový život ve městě. Rozešla se s mužem, se kterým plánovala rodinu, a situace doma nebyla nikdy příliš dobrá. Oblíbený strýc Venca je mrtvý a bratr Honza po amnestii od rodiny odešel. Je jasné, že Hana musí svůj život změnit od základů, a to přesně udělá. Dívka, která tolik bojovala za záchranu své milované malé vesničky, chtěla žít v staré chalupě, mít děti a stát se

⁸⁸ PALÁN, Aleš. Rybí krev. Nový román Jiřího Hájíčka má od počátku rozměr antické tragédie. In *Hospodářské noviny* 18. 6. 2012, roč. 56, č. 118 s. 11.

učitelkou v místní škole, opouští republiku a procestuje půlku světa. Závěr knihy je tak neskučně silným a nutí k zamyšlení, zda je skutečně tak důležité bojovat i za cenu toho, že vás tento boj pohltí a izoluje od vašich blízkých.

Dalo by se říci, že Hájíček zvolil jako ústřední téma závěrečné *Dešťové hole* krizi středního věku. Zbyněk Polecký pracuje na Českobudějovické univerzitě v oblasti pozemkové správy. Jeho práce ho nijak zvlášť nenaplňuje a po všech zkušenostech nakonec dochází k přesvědčení, že půda by neměla být ničím majetkem. Sní o tom, že se vydá na cestu do bílých Špicberků, aby zakusil, jaký to je pocit stát na půdě, která nikomu nepatří. Sám si pořídil louku v Novohradských horách, na které nechává v létě zadarmo tábořit „indiány“ a jednoho jihočeského spisovatele nechává žít v maringotce.

Krizi ale zažívá i ve svém manželství s Terezou, učitelkou hudby na konzervatoři. Společně žijí v jejím bytě po rodičích v Českých Budějovicích. Zbyněk přišel do města z malé vesničky. Krásná Tereza městský život miluje a za žádnou cenu by se ho nevzdala, ráda navštěvuje divadlo, koncerty, kavárny či drahé restaurace. Zbyňkovi se naopak čím dál tím častěji zasteskne po prostém životě na venkově. Největším problémem jejich manželství je ale fakt, že i přes to, že jim již bylo přes čtyřicet, zůstává bezdětné. Tereza se však nechce vzdát a je odhodlána nadále navštěvovat speciální kliniky a podstupovat různé vyšetření. Z textu však vyznívá, že Zbyněk už na všechny pokusy mít dítě rezignoval a snažení jeho ženy mu připadá zbytečné a jako by ho spíše obtěžovalo.

Dalším silným motivem knihy je Zbyňkova nespavost, kterou Hájíček vylíčil opravdu bravurně, a následná nevyspalost, která se již stala trvalou součástí jeho každodenního života.

Tereza Hýsková takto obdivuje Hájíčkovu schopnost vylíčit tíživou rutinu, která provází bytí hlavního hrdiny. „Životy jeho hrdinů plynou v neměnných cyklech. Probdělá noc—práce mezi šanony—stále stejné chybové počítačové hlášky, smlouvy, razítka—oběd v jídelně—více či méně hezký večer s Terezou u lahve vína—probuzení ve tři ráno a zírání do stropu, na kterém už Zbyněk, a potažmo čtenář, zná každou nerovnost, každou prasklinu. Terezin život se řídí měsíčními cykly ovulací a obrečených menstruací. Bohunin čas je nikdy nekončící dřina a Bohuna jej takto přijímá. To jsou refrény jejich životů a také refrény Hájíčkovy vyprávění, vyvolávající stále více skličující pocity.“⁸⁹ Kniha nakonec končí stejně, jako začala, Zbyněk a Terezou budou žít stejný život, jako žili doposud. Budou navštěvovat vybrané podniky a nadále zkoušet štěstí při početí potomka. Na rozdíl od začátku knihy je nyní Zbyněk s touto situací smířený. Po rozchodu s Terezou totiž zjišťuje, že rutinní život s ní je mnohem lepší než osamělý

⁸⁹ HÝSKOVÁ, Tereza. Síla nehybnosti. In *Lógr*, 2016, roč. 6, č. 22, s. 12-15.

život, který by ho čekal bez ní. Z konce románu je tak cítit jistá nedořešenost, která je však ku prospěchu věci. Náhlé spřátelení Terezy s Bohunou vyznívá poněkud vyfabulovaně, ale je dobře, že Hájiček nesklouzl k většímu kýči, například k zázračnému otěhotnění Terezy.

Velmi výrazné téma *Dešťové hole* se objevuje společně s postavou Bohuny. Je jím Zbyňkův zarputilý boj proti podivným machinacím s navracenými pozemky za morální spravedlivost. Zbyněk se do něj aktivně zapojil, stejně jako Hana v *Rybí krvi* do svého boje za záchranu rodné vesnice. A stejně jako ji ho málem stál jeho dosavadní život. Do pátrání je tak moc ponořen, že vůbec nevidí, že se odcizuje své ženě a je k ní značně necitlivý a že zanedbává své zaměstnání. Nakonec se nechce vzdát ani ve chvíli, kdy o jeho pomoc nestojí už ani Bohuna. Tato silná touha po morální spravedlnosti je pro Hájičkovy hrdiny typická. Vystává zde však otázka, zda je skutečně správné takto urputně za něco bojovat, když už o to nikdo nestojí. Ze závěru Hájičkova románu vyplývá že ano. Tento happyend je však poněkud nerealistický. Přiklonila bych se k názoru Vladimíra Stanzela, že celá záležitost s pozemkovými podvody končí poněkud nevěrohodně, až příliš pozitivně. Stejně tak se domnívám, že je nepravděpodobné, že by si Bohunin jednoduší strýc Tonda, který byl navíc po těžkém úrazu, schovával takto složité peníze a dokumenty. Je mnohem pravděpodobnější, že by jeho finance již od začátku spravovala jeho sestra či jedna z neteří.⁹⁰

3.1.4. Shrnutí

Podobnost mezi romány vytváří fakt, že všechny tři reflektují velkou událost, která nějakým způsobem zasáhla do podoby českého venkova. Sám autor má s těmito událostmi vlastní zkušenosti, které v knihách mohl zúročit. Díky tomu jeho díla působí velmi autenticky. Skutečnou podstatou Hájičkových knih však jsou komorní dramata, která se odehrávají mezi jeho postavami.

3.2. Postavy

Následující kapitola se zabývá charaktery Hájičkových románů, jelikož nedílnou součástí venkova jsou právě její obyvatelé. Postavy románů se tak nutně podílejí na výstavbě obrazu české vesnice v Hájičkově trilogii. Analyzovány zde budou nejen hlavní postavy ale i

⁹⁰ KLÍČOVÁ, Eva, STANZEL, Vladimír, VANĚK, Martin. Krásný bílý svět versus bílý svetřík. In *Host*, 2016, roč. 32, č. 44 s. 74-77.

ty vedlejší. Důraz bude kladen především na psychologické vykreslení postav, motivaci a pravděpodobnost jejich chování.

3.2.1 Pavel Straňanský

Třicátník Pavel Straňanský ze *Selského baroka* splňuje všechny atributy Hájičkova typického hlavního hrdiny. Jméno Pavel autor zvolil již v několika svých předešlých dílech. Straňanského rodinný život není příliš úspěšný. Jeho manželství s umělecky založenou Andreou skončilo rozvodem, který dává za vinu především rodině svého bratra Vlasy, protože jeho ženu z města prostě nepřijali a její plány s výrobou a prodejem umělecké keramiky jim připadali směšné. Nakonec se Andrea odstěhovala zpět do Brna a požádala o rozvod. Je však otázkou, zda samotný Pavel nemohl udělat pro záchranu manželství více, například si mohl zkusit najít výnosnější zaměstnání, než je práce knihovníka. Z tohoto sňatku má pak milovaného syna Hynka, kterého však vídá jen o lichých víkendech a ani to mu vždy nevyjde. A tak se jeho životní náplní stala práce genealoga, která však není moc výnosná, tudíž si Pavel může dovolit jen pronájem kamarádova bytu 1+1 v Třeboni. Jinak bydlí v Touchově v chalupě starého kamenického mistra Karáska, což není úplně obvyklé. Pavel se vyznačuje láskou k venkovu a ve velkých městech se necítí příliš dobře. Dále pak vlastní ojeté auto a notebook, který si pořídil za vyplacené peníze z chalupy po rodičích. V Touchově má také pár přátel zejména Hlavatku a Kennedyho, jenže by se dalo říct, že se jejich přátelství omezuje pouze na návštěvy místní vesnické hospody. Z této charakteristiky vyplývá, že Pavel Straňanský je spíše outsiderem. Jeho předností je ale silná morální zásadovost. Proto se nakonec rozhodne Šrámkovu zakázku odmítnout a Zandlové padesát let starý dopis nezveřejnit. Dle Anny Cermanové však působí Pavel až parodickým dojmem. Je až příliš hodným, vždy myslí především na ostatní a zásadně by nic neudělal pro svůj vlastní zisk. V jistých chvílích se však začne chovat jako „tvrdžák“, který si nic nenechá líbit.⁹¹ Například vymáhání tajné kroniky z Markyty mu šlo najednou až moc snadno. Pak se ovšem opět vrátí ke svému pasivnímu až poněkud ublíženému postoji, který charakterizuje následující citace: „Já se vždycky snažím všem odpouštět, ale mně neodpustí nikdo nic, je to spravedlivý?“⁹²

⁹¹ CERMANOVÁ, Anna. *Teorie relativity historické vlny*. In Totem, 2. 3. 2006 [cit. 2018-01-25] URL: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/18717/hajicek-jiri-selsky-baroko-intotemcz>>

⁹² HÁJÍČEK, Jiří. *Selský baroko*. Brno, 2005, s. 122.

Nakonec se v závěrečném konfliktu s Danielou přiklání na stranu Rozálie Zandlové, a tímto rozhodnutím vlastně zavrhuje jakoukoli další možnost na vztah s ní. Pavel Straňanský zůstane i nadále osamělou postavou.

3.2.2. Daniela

Na rozdíl od Pavla u Daniely nechybí vnější charakteristika. Je to krásná blond'atá třicátnice s pihovatým obličejem, zelenýma očima a hezkou postavou. Umí se hezky oblékat a vždy pěkně voní. Dalo by se říci, že Hájíček postavil Danielu a Pavla do jistého kontrastu. Daniela bydlí ve městě, pracuje u velké firmy, svou práci má ráda a je v ní úspěšná. Pavel je často zasněný, přemítá nad minulostí a není si zcela jist svými postoji, ona je čistě pragmatická a za svými názory si stojí, je mnohem tvrdší. Hezky je také vylíčen rozdíl mezi autem Pavla a Daniely. Zatímco v jeho starém je vždy moc velké teplo nebo zima, v jejím je vždy příjemně, hezky to tam voní a je čisté. Daniela velmi poznamenaly události, které se přihodili jejímu milovanému dědečkovi sedláku Jirchovi. Touží pomstít křivdu spáchanou na její rodině. V závěrečné konfrontaci s Pavlem viní z tohoto neštěstí Rozálii Zandlovou, a tak se mstí jí i jejímu synovi, což obhajuje tím, že ona a její matka také musely trpět za to, že její otec vlastnil třicet hektarů půdy. Nakonec od Zandlové přijímá třicet pět tisíc korun za to, že nezveřejní onen udavačský dopis, který nakonec i přesto poskytne médiím. Což bylo poměrně nemorální, stejně jako její chování k Pavlovi, se kterým se sblížila a kterému dopis vlastně ukradla. Dalo by se polemizovat nad tím, zda by Daniela skutečně tolik lpěla na pomstě jedné staré ženě, když by si mohla být vědoma toho, že s jejím dědečkem by to pravděpodobně dopadlo stejně i bez udání, a také zda by zašla tak daleko a zradila muže, se kterým očividně chtěla navázat bližší vztah, a na kterém jí záleží. Je však možné, že Daniela chtěla mít tyto staré záležitosti vyřešené jednou provždy a bylo pro ni jednodušší pomstít se Zandlové než bývalým funkcionářům.

3.2.3. Rozálie Zandlová

Nejvýraznější vedlejší postavou knihy je pak právě Rozálie Zandlová. Na někdejší vesnickou krásku může totiž čtenář nazírat ze dvou pohledů – Pavla a Daniely. Pavel ji vidí jako chudou nevzdělanou vesnickou dívku, která celý život musela tvrdě dřít. Rozumí jejím pocitům, když si ji Francek Kubach odmítl vzít a uznat její dítě za své i její žárlivosti na Lídu z pily, kde se karbanilo. Dopis, který napsala, chápe spíše jako uklouznutí, kterým zničila život i sobě. Lidé ze vsi ji začali nenávidět a ona musela odejít na vysočinu. Oceňuje na ní, že celý

život chrání svého syna, že za ním ve svém věku, s holemi jela několik hodin vlakem, aby ho poprosila, aby její dopis nezveřejňoval právě kvůli jejímu synovi. Daniela vidí Zandlovou úplně jinak, z jejího pohledu měla Rozálie vše dobře promyšlené. Sedláky dávno nenáviděla, protože si s ní jen zahrávali. Dle Daniely se už nechtěla za Kubacha provdat, jelikož si dobře uvědomovala, že by ji s ním v následujících letech čekal mnohem těžší život plný perzekucí. Zandlová představuje fatální postavu, na které se ošklivě podepsal bývalý režim. Je však dobře, že se Hájiček nepřiklání ani na jednu ze zmíněných stran a nechává na každém, aby si udělal svůj vlastní názor na tragickou postavu Rozálie Zandlové.

3.2.4. Vedlejší postavy v Selském baroku

Ostatním postavám není v románu vyhrazen příliš velký prostor, a tak většinou působí spíše schematicky. Například Pavlovi přátele z Touchova se navzájem dost podobají. Jsou to pracující muži z vesnice, co si rádi dají večer pivo ve své oblíbené hospodě a občas si vyjedou na striptýz, konající se na nedaleké diskotéce. Pavla se pak povětšinou vyptávají na to, jak pokročil jejich vztah s Danielou anebo ho nabádají, aby přijal Šrámkovu zakázku a vzal si od něj poměrně štědrú odměnu. Jejich jazyk je pak protkaný občasným Vulgarismem. Zkrátka oproti vzdělanému a morálnímu Pavlovi působí trochu jako burani. Nejvýraznějším z nich je asi Johny Kennedy, a to jen díky neobvyklé přezdívce a charakteristickým pilotním brýlím. Všechny tyto postavy neprochází žádným vývojem, a tak je můžeme považovat za statické.

V knize se pak objevuje Pavlův přísný bratr Vlasta, který mu nemůže odpustit manželství s měšťáčkou Andreou a vyčítá mu, že čtyřicet tisíc korun z chalupy utratil za notebook, který považuje za zbytečnou vymoženost. Opět je to typ pracovitého vesnického člověka, který nemá pochopení pro svého vzdělaného intelektuálního bratra.

3.2.5. Hana Tomášková

V *Rybí krvi* Hájiček upustil od svého oblíbeného hrdiny Pavla, který je tak trochu smolařem, a za hlavní hrdinku zvolil ženu – Hanu Tomáškovou, což byla určitě dobrá volba. V knize se objevují dvě Hany. Zkušená čtyřicetiletá Hana, která procestovala svět a mladá Hana mezi lety 1983-1993, která toužila zachránit starou chalupu a vychovávat v ní své děti.

Haně bylo v roce 1983 šestnáct let. Je to poměrně hezká dívka, která je mezi svými vrstevníky oblíbená. Má dvě nejlepší kamarádky Annu a Olinu a prožívá svou první lásku se Zdeňkem z vesnice. Situace doma je poměrně dusivá, její otec nechce mluvit o problémech a s jejím bratrem mají velmi napjatý vztah, čímž trpí ona i její nemocná matka. Hana chová ke

svému bratru Honzovi velmi vřelý vztah a dalo by se říci, že ho obdivuje. Hájíček vytvořil Hanu jako velmi silnou a výraznou osobnost, která se jen tak nevzdává a bojuje až do samotného konce. Její bratr ji popisuje jako „pecivála“, Hana je totiž velmi upjatá na svou rodnou ves a rozhodnutí o zatopení několika obcí kvůli Hněvkovické přehradě ji zdrtí, je však odhodlaná událostem zabránit. Je až obdivuhodné, s jakým úsilím se do svého zápasu pouští. Vzhledem k jejímu věku by se dalo očekávat, že pro ni bude snazší opustit rodnou vesnici a začít nový život ve městě. Hana však má svou budoucnost naplánovanou do posledního detailu, vystuduje pedagogiku, bude učit v místní škole a vychovávat děti v Petrově chalupě. Tato budoucnost se jí však postupně hroutí. Vztah s Petrem se rozpadá, on ví, že boj s Temelínem již nemá smysl a chce jít dál, proto přijímá zaměstnání v elektrárně, což mu Hana nedokáže odpustit. Dalším zklamáním je pro ni zjištění, že není těhotná nýbrž nemocná ve chvíli, kdy měla pro miminko už vše připravené. A nakonec přichází i o chalupu, to Hanu naprosto zlomí a musí od všeho utéct a změnit svůj život. Její chování je docela logické, byla až příliš svázána se svou rodnou vsí, že ve chvíli, kdy zmizela, musela utéct daleko odtud. Zvláštním však zůstává fakt, že se do Čech rozhodne vrátit až po patnácti letech. Dalo by se očekávat, že bude ještě chtít vidět svou nemocnou matku a poté, co zemřela, alespoň navštívit její hrob a být v takto těžkém momentu se svým otcem. Zřejmě potřebovala patnáct let na to, aby dokázala čelit starým místům a lidem ze své minulosti.

Nicméně v roce 2008 do Čech přijíždí jako nový člověk. Je mnohem zkušenější a znalá světa. V Rotterdamu na ni čeká o více jak deset let mladší přítel a penzion, ve kterém pronajímají pokoje. Tato nová Hana se o sebe umí postarat a rozhodla se, že je již na čase uspořádat si svou minulost. Má v plánu promluvit si se všemi lidmi, které měla kdysi ráda a dořešit všechny staré problémy a bolístky, což po tolika letech vyžaduje velkou odvahu, která však Haně Tomáškové nechybí. V knize můžeme pozorovat vývoj, kterým hlavní hrdinka prochází, je to tedy postava dynamická.

3.2.6. Pan Tomášek

První osobou, se kterou se Hana po svém návratu shledává, je její Otec. Pan Tomášek byl poznamenán událostmi z padesátých let, kdy byl jeho rodině zabaven majetek a následně byla vystěhována na sever České republiky. Což bylo jednou z příčin jeho odporu ke komunistické straně. Sam byl na národním výboru jako jediný za lidovou stranu, na což je patřičně hrdý. Hany otec je silně věřící. Proto se Tomášková rodina účastní každé nedělní mše, což vyvolává nechuť u jeho dětí, zejména u syna, který se nakonec rozhodne s návštěvami kostela skončit. Pan Tomášek je velmi pracovitý člověk a ve svém volném čase si rád poslechne

dechovou hudbu. Své traumata si pak vybíjí na svých dětech, na které je velmi přísný, až by se dalo říci tvrdý, ve své rodině odmítá trpět jakékoliv diskuse. Je také velmi hrdý a tvrdohlavý, a tak se za žádnou cenu nechce připustit smíření s Honzou, i přesto, že ho má rád. Je také zajímavé, že svého syna původně nechtěl, než si svou ženu vzal, musela svého syna vychovávat jako svobodná matka. Což bylo zřejmě způsobeno tím, že nemiloval svou budoucí manželku, nýbrž dívku z vesnice, se kterou se mu však jeho otec zakázal stýkat. Pan Tomášek s velkou zálibou shazuje svého švagra Vencu, nikdy neváhá ho nějak zesměšnit a upozornit na věci, které udělal špatně, i když ví, že to je nepříjemné i jeho dětem a hlavně manželce. I přes to, že má hlavní hrdinka svého otce velmi ráda, působí pan Tomášek spíše jako negativní postava. Hájíček ho vylíčil jako despotického člověka, který nikdy nechce slyšet názory ostatních.

3.2.7. Honza

Jako další zde bude interpretován druhý člen Haniny rodiny, a to její bratr Honza, kterého považují za úplně nejslabší postavu z celé knihy. Jak již bylo zmíněno, Hana chová ke svému bratru nemalý obdiv. Honza je o několik let strašší než ona a na rozdíl od ní se nikdy nebál vzepřít svému otci. Je to vysoký blondák s dlouhými vlasy, svaly na břicho a motorkou. Poslouchá Pink Floyd a Dire Straits a dívky mu leží u nohou, on však nakonec všechny odmítá. Jako připomínku na ně si však vylepuje hvězdičky na nádrž své Jawy 250. Již od začátku působí Honza strašně nesympatickým dojmem. Největší problém pak nastává s onou automobilovou nehodou. Celá tato zápletka je neskutečně nevěrohodná. Jeho nejlepší kamarád Chozé dle Anny pil celou noc jen limonádu, Honza byl opilý, i přesto, že ho čeká mnohem vyšší trest, než by čekal Chozého, se rozhodne vzít vinu na sebe, aby mohli Chozé, Anna a jejich nenarozené dítě žít jako šťastná rodina. Honza se navíc rozhodne neříct pravdu ani ve chvíli, kdy Anna potratila a s Chozém se rozešli. Je pravda, že netuší o tom, že byla k potratu přinucena, ale i tak se nechce věřit tomu, že by byl s Chozém tak velký kamarád, aby za něj chtěl odsedět trest jen tak. Dokonce ani po svém omilostnění v devadesátých letech, nemá potřebu Chozého vyhledat a konfrontovat ho, což by bylo poměrně logické chování. Přeci jen kvůli němu přišel o několik let svého života a záznam o zabití v trestním rejstříku mu jistě k lepší budoucnosti nepřispěl. Za svou pasivní reakci ovšem opět sklízí obdiv od své sestry. V roce 2008 se Honza živil pokládáním základových desek, žije se svou přítelkyní a její osmnáctiletou dcerou v jejím bytě. Stejně jako jeho sestra nemá vlastní děti. Celkově působí Honzova postava prvoplánově a vyznívá trochu jako klišé.

3.2.8. Vedlejší postavy v Rybí krvi

Co se týče vedlejších postav, udělal Hájíček od *Selského baroka* obrovský pokrok. Vedlejší postavy jsou tu mnohem více plastické a věrohodné a také jich tu autor vytvořil mnohem více. Každá z postav má své charakteristické znaky a motivace jejich chování je poměrně logická. I přes úvodní věty románu „Ohrožené vesnice nemají v tomto románu jména, ale skutečně existovaly. Lidé v románu jména mají, ale jsou to smyšlené postavy.“⁹³, má čtenář mnohdy pocit, jako by některé postavy sám znal.

Kupříkladu Hanina kamarádka Olina je velmi povedeným charakterem. Olina je vylíčena jako typická vesnická dívka. Plnoštíhlá milovnice hororů s dlouhým kaštanovým culíkem je trošku prisprostlá ale dobrosrdečná. Hanu má moc ráda, ale její zradu, kdy jí přebrala přítele a budoucího manžela Petra jí dokázala odpustit až po letech. Olina je dcerou místní prodavačky. Prací své matky tak trochu opovrhuje a prohlašuje, že nikdy nechce dopadnout stejně jako ona, což se jí nepovede. Po svém návratu ji Hana nachází ve velmi podobném krámku tomu, kde dříve prodávala její maminka. Tato situace je poněkud ironická. Hana, která toužila po tom strávit celý svůj život v jedné vesnici, procestovala svět a Olina, která měla velké plány do budoucnosti, skončila jako prodavačka v místní vsi. Osud Oliny je svým způsobem tragický, a to nejen kvůli zmařeným plánům. Olina přijme Petra zpátky i s vědomím toho, že ji opustil kvůli její kamarádce, a kdyby se ona nerozešla s ním, byli by patrně spolu nadále. V roce 2008 žijí se svými dvěma dětmi Matějem a Olinkou v starším domku, na kterém je stále co opravovat. V budoucnu ji také čeká obávaná operace vaječníků.

Druhá Hanina kamarádka Anna je vylíčena jako velmi sympatická dívka. Pro Annu je charakteristický krátký účes a útlá postava. Hana ji dokonce popsala jako krásného chlapce. Co se týče vlastností je Anna pragmatická, vyrovnaná a nebojí se říkat věci na rovinu. Přes zaplavení rodné vesnice se na rozdíl od Hany dokázala přenést a jít dál, odstěhovala se do města do bytu. Při své návštěvě u ní Hana nachází kromě moderního nábytku starou komodu, kterou si Anna nechala jako připomínku staré chalupy. Hana pak vystihla Annu takto: „Žije přítomností, ale nezapomněla.“⁹⁴ Po všech rozchodech s Chozém nakonec zjišťuje, že je lesbička a nachází si partnerku Magdu.

Zdařile je vylíčen první milostný vztah mezi hlavní hrdinkou a Zdeňkem Konopkou. Tento spíše platonický vztah autor popisuje velmi emotivně. Citlivě vykreslená je kupříkladu scéna, kdy společně pobíhají po sadu, kde dali každému stromu jméno po nějaké postavě

⁹³ HÁJÍČEK, Jiří. *Rybí krev*. Brno, 2012.

⁹⁴ Tamtéž, s. 337.

z Hany nejoblíbenější knihy *Osudy dobrého vojáka Švejka*. Zdeněk bohužel nakonec dědí psychickou nemoc své matky a je hospitalizován. Další postavy románu i ty, které jsou spíše okrajové, jako je právě Zdeňkova matka či hrubián Skopčák z JZD a jeho beznohá žena Arana, dobrosrdečná paní Procházková, paní doktorka Brejchová, která Haně vždy dala dobrou radu nebo oblíbený strejda Venca, který neunesl zbourání jeho chalupy a rozhodl se raději utopit, Hájičkovi pomohly skvěle vykreslit kolorit jihočeské víscky.

3.2.9. Zbyněk Polecký

V *Dešťové holi* se spisovatel opět vrací k mužskému hlavnímu hrdinovi. Tentokrát ho pojmenoval Zbyněk Polecký. Zbyňkovi bude za nedlouho padesát let, žije se svou o něco mladší manželkou Terezou v čtyřpokojovém bytě v Českých Budějovicích. Zbyněk pracuje na místní univerzitě v kanceláři pro správu pozemků, jeho práce ho však nenaplňuje, nakonec dochází k přesvědčení, že lidé by vůbec neměli půdu vlastnit. Tak vznikl Zbyňkův sen podívat se do sněhobílých Špicberků, kde je ticho a klid a kde půda nikomu nepatří. Zbyněk je také přívržencem různých konspiračních teorií. Přikláním se k názoru Josefa Chuchmy, že je tento motiv poněkud zmatečný. Je tu naznačen, ale není jakkoliv rozveden a nakonec úplně vymizí a Zbyněk přestane o konspiracích úplně mluvit.⁹⁵ Hlavní hrdina je také posedlý pověstí o Vítu Fučíkovi Kudličkovi, kterému se podařilo sestrojít křídla, které mu však vrchnost zničila. Zbyněk pochází z malé vesnice na jihu Čech, po studiu v Praze se usadil v Budějovicích. Městský život mu svým způsobem vyhovuje, ale čas od času se mu zasteskne po rodném venkovu. To byl zřejmě také jeden z důvodů, proč si zakoupil louku na Novohradsku. Tím dalším byla Zbyňkova nespavost, kterou se snažil marně zahnat nocí strávenou v přírodě právě na téhle louce. Nespavost trápí Zbyňka již několik let. Obvykle se probouzí okolo třetí až čtvrté hodiny a již nemůže usnout. Během dne je pak nevyspalý a trápí ho bolesti hlavy. Tato nespavost je spojena s krizí středního věku, kterou zrovna prožívá. Jednou z jejích příčin je každodenní rutina, která vyplňuje jeho život. Tereziny neustálé snahy o početí dítěte, nudná práce a zkoušení nových receptů na onu nespavost. Zbyněk začíná o svém dosavadním životě prostě pochybovat. Možná i proto se pouští s takovou vehemencí do boje proti pozemkovým machinacím, do kterých je zapletena jeho první láska Bohuna. Tento zápas způsobí další krizi a skoro i rozpad jeho manželství, a stejně tak mu působí problémy v zaměstnání, které zanedbává. Zbyněk je naprosto pohlcen a ignoruje věci, co se okolo něj dějí. V této době je velmi necitlivý ke své manželce. Místo návštěvy kliniky specializující se na problémy

⁹⁵ CHUCHMA, Josef. Kdo chce Hájička bít, hůl si najde. In *Lidové noviny*, 15.12.2016, roč. 29, č. 292, s. 9.

s počtím, stráví víkend u Bohuny v Lešicích a jdou spolu na karneval. Zvláštní je rovněž Zbyňkův názor na umělé oplodnění, dle kterého nemají takto počatí lidé duši. Celkově odmítá vidět, jak jeho manželku návštěvy u Bohuny trápí, což je poměrně nepochopitelné, jelikož už ve stejné situaci byl, když byl své ženě nevěrný s jinou bývalou přítelkyní Kamilou. Svůj boj za morální hodnoty nevzdává ani ve chvíli, kdy už o to nestojí ani samotná Bohuna, která ho vlastně původně požádala jen o radu. Josef Chuchma zpochybňuje motivaci tohoto neobvyklého až destruktivního zájmu o spor mezi Bohunou a jejími příbuznými. Dle něj není z románu jasné, co za tímto zájmem skutečně stojí. Za dvacet let své praxe se jistě musel setkat s horšími případy než s tímto, v knize však není zmínka o tom, že by se Zbyněk stal bojovníkem s korupcí a podvody již v minulosti. Touha pomoci první ženě, kterou kdy miloval, za tím také být nemůže, jelikož, jak již bylo zmíněno, sama už o to nestála.⁹⁶ Je možné, že Zbyněk potřeboval spor vyřešit kvůli vlastnímu klidu, kvůli vědomí toho, že se mu něco podařilo skutečně dotáhnout až do konce. Konečné vítězství však málem způsobilo rozvod s Terezou. Je však pravda, že díky této krizi si uvědomil, co pro něj jeho žena skutečně znamená a došel k jistému smíru se svým životem.

3.2.10. Tereza

Zbyňkova manželka Tereza je velmi krásná žena. Její jí již něco málo přes čtyřicet let a Hájiček ji popisuje jako štíhlou blondýnku, která o sebe pečuje. Tereza je učitelkou hudby na konzervatoři. Hudbu miluje, ráda navštěvuje koncerty či operu, a stejně tak ráda zajde do dobré kavárny či restaurace, kde si dá sklenku kvalitního vína. Tereza prožila celý svůj život ve městě ve stejném bytě, který nakonec po rodičích zdědila, a který s manželem zrekonstruovali a vkusně zařídili, a na který si velmi potrpí. Postava Terezy působí občas trochu snobsky a maloměstsky. Tereza je se svým životem spokojená, jedinou za to velikou starostí tak zůstává absence dítěte. Tereza však neztrácí naději a nehodlá se vzdát. Sama sobě pak vyčítá dva potraty, které v minulosti podstoupila. V mládí totiž Tereza nežila tak poklidným životem, často se zamilovávala do mladých nezodpovědných muzikantů a až Zbyněk byl její první vážnou známostí. Každý měsíc tak Tereza s přicházející menstruací zažívá zklamání, které ničí nejen ji, ale i jejího manžela, který má vždy pocit provinění. Tereza se snaží při svém manželovi stát, a i přesto že si občas nerozumí, má pro něj větší pochopení, než jaké má on pro ni. Ona doporučila Zbyňkovi koupit vlastní louky, protože měla pocit, že se mu ve městě stýská po

⁹⁶ CHUCHMA, Josef. Kdo chce Hájička bít, hůl si najde. In *Lidové noviny*, 15.12.2016, roč. 29, č. 292, s. 9.

přírodě, a i přes svou nechuť k stanování tam s ním stráví noc při snaze, aby se konečně kvalitně vyspal. Když vidí, že jejich manželství prožívá krizi, chce svého muže přimět, aby jel na poměrně drahou vysněnou cestu do Špicberků. A na rozdíl od něj se snaží tolik nepoddávat každodenní rutině a pokouší se o různá oživení jejich života například, když si obleče andělské spodní prádlo. Nakonec je to právě ona, které se společně s Bohunou podaří urovnat manželskou krizi.

3.2.11. Bohuna

Bohuna Fuksů je třetí významnou postavou *Dešťové hole*. Bohuna byla Zbyňkova kamarádka z dětství, a nakonec i jeho první láska. Žije ve staré chalupě v Lešicích spolu se svým dědečkem, který na tom není zdravotně příliš dobře. Je zaměstnaná jako pokojská v místním penzionu, který patří muži, s kterým udržuje milostný poměr. V mládí byla Bohuna velmi hezká, bohužel se na je jejím vzhledu podepsaly roky tvrdé práce, ale i tak je to stále přitažlivá žena. Bohuna má dceru Janu, která studuje v Praze, a ráda by pro ni zařídila lepší život, než který vedla sama. Společně se Zbyňkem se pouští do sporu se svou rodinou. Ten však vzdává ve chvíli, kdy je jí nabídnuto odškodnění, na rozdíl od Zbyňka jí totiž jde o hmotné zajištění nikoliv o vítězství nad korupcí a pozemkovými machinacemi.

Čtenář si rovněž nemůže nevšimnout silného kontrastu mezi dvěma nejdůležitějšími ženskými postavami knihy – mezi Bohunou a Terezou. Tento kontrast je možná až příliš nápadný. Tereza je kultivovaná, vzdělaná, znalá umění, vždy hezky oblečená, oproti tomu Bohuna strávila celý život na vesnici, v jejích promluvách občas narazíme na vulgarismus a Zbyněk ji většinou vidá v tepláčkách a někdy i poměrně nevkusně oblečenou. Tereza bydlí v krásném bílém bytě s pokojem s klavírem a s pokojem s knihovnou, na kterém si velmi zakládá, a ráda si dá sklenku kvalitního francouzského vína. Bohuna žije v rozpadající se chalupě a nejčastěji pije lógrovou kávu, kterou obvykle začne pít až ve chvíli, kdy je úplně studená, na místní zábavě si pak klidně dá panáka slivovice nebo si do čaje „cmrdne“ rum. Tereza hraje na ladný a elegantní klavír, Bohuna ovládá hru na tahací harmoniku, což je nástroj, který je silně spojen s vesnicí a místními zábavami. Tomáš Veber upozorňuje i na její nezvukomalebné jméno. V knize se o ní nikdy nemluví jako o Bohunce, i když by to znělo mnohem něžněji, kdežto svou manželku Zbyněk často oslovuje zdvořilou Terezou.⁹⁷ Hájíček se prostě až moc okatě snaží o protikladnost těchto dvou hrdinek.

⁹⁷ VEBER, Tomáš. Zpráva z bitevního pole jedné tiché duše. Deník.cz, 7.12.2016. [cit. 2018-01-30] URL: <https://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/recenze-hajickova-novinka-je-zprava-z-bitevniho-pole-jedne-tiche-duse-20161207.html>

I přesto, že Zbyněk Bohunu kdysi opustil, nechová k němu žádnou zášť a v momentu, kdy se dovídá, že je kvůli ní jeho manželství v krizi, neváhá mu pomoci. Její náhlé sprátení s Terezou nepůsobí moc věrohodně. Z textu vyplývá, že obě ženy o sobě do té doby neměly valné mínění a jak již bylo uvedeno, jsou velmi rozdílné. V závěru knihy se z nich však stanou pomalu nejlepší přítelkyně, a Tereza dokonce stráví noc v Bohuny chalupě v Lešicích. Až na tento šťastný konec jsou však obě dvě ženské hrdinky velmi dobře a uvěřitelně vystavěny. Souhlasila bych s Terezou Hýskovou, která považuje *Dešťovou hůl* za velmi „ženský“ román. „Proti tápajícímu muži v krizi středního věku v něm stojí dvě racionální bytosti, které ruinu přijaly jako součást svých životů. Jako nutnost spokojenosti.“⁹⁸ Tato věta je skutečně výstižná. Tereza s Bohunou se se svými životy smířily, svým starostem dokáží čelit, a nakonec se snaží z toho, co jim život nabízí vytěžit to nejlepší, naopak Zbyněk, kterému oproti Bohuně prakticky nic nechybí, nedokáže najít naplnění ani v manželství ani v práci.

3.2.12. Vedlejší postavy v *Dešťové holi*

Oproti *Rybí krvi* nejsou vedlejší postavy v poslední knize Hájíčkovy trilogie tolik výrazné, jejich osudy nejsou dokresleny a pro knihu nejsou ani moc významné. Celkově je v *Dešťové holi* mnohem menší počet vedlejších postav než v předešlém románu. Tyto postavy neprochází žádným psychologickým vývojem, jsou tedy statické.

Zbyněk se v knize sám zmiňuje, že má asi dva nebo tři přátele, ve vyprávění však figuruje pouze jeden, a to jeho nadřízený Honza Štefka. Štefka žije v rodinném domku se svou ženou Magdou, s níž má čtyři dcery. Se Zbyňkem se znají již řadu let a dalo by se říci, že je Štefka dobrý kamarád. V zaměstnání Zbyňkovi toleruje, když neplní své povinnosti včas a spolu se svou manželskou se o něj starají ve chvíli, kdy se mu rozpadá vztah s Terezou. Zbyněk má Štefku rád, ale rozčiluje ho, že se s ním dá v podstatě bavit jen o třech tématech – o politice, práci a o ženách.

Na Zbyňkově louce pak žije v maringotce jihočeský spisovatel David Jan Žák, což je reálná žijící osoba. S tímto autorem se Hájíček velmi dobře zná, společně dokonce založili Českobudějovickou literární buňku. V knize má tato postava Zbyňkův obdiv za nekonvenční způsob života. Zbyněk spisovatele žádá, aby napsal příběh o Vítu Fučíkovi Kudličkovi, kterému se podařilo sestrojít křídla a vzletět s nimi. Je možné, že chtěl Hájíček vložení skučné postavy do románu složit hold svému kolegovi.

⁹⁸ HÝSKOVÁ, Tereza. Síla nehybnosti. In *Lógr*, 2016, roč. 6, č. 22, s. 12-15.

Přes léto tuto louku Žák sdílí i s indiánským kmenem Lakotů, který zde pravidelně táboří. Dle Martina Vaňka indiáni a jejich víra, že by půda neměla být ničím majetkem vytváří kontrast k Zbyňkově zaměstnání, kde naopak musí půdu přerodělovat.⁹⁹ Kontrastní je i život samotných indiánů, kteří musí stejně jako Zbyněk chodit do práce a mají mobilní telefony. Lakotové nakonec přijímají Zbyňka mezi sebe během posvátného obřadu s dešťovou holí a půjčí mu kostým na lešické šibřinky.

Následující postava nefiguruje v příběhu jako taková, nýbrž se o ní dovídáme pouze z vyprávění. Jedná se o výše zmíněného Víta Fučíka Kudličku. Legendu o Kudličkovi slýchal v dětství Zbyněk od Bohunina strýce Tondy Fuksů. Tomuto muži se údajně podařilo v osmnáctém století sestrojít plechová křídla a uskutečnit s nimi několik letů. Za své činy však nikdy nedošel uznání, naopak byl předvolán k apelačnímu soudu jako kacír. Jeho křídla našel na půdě jistý pan Zenger. Zbyňkovi nedá příběh o amatérském aviatikovi spát, aplikuje ho na svůj vlastní život a na všechny své dětské sny, které zůstaly nenaplněné. Přál by si, aby se alespoň potvrdila pravdivost této legendy, a aby pasák krav a řezbář, narozený nedaleko místa, kde Zbyněk vyrůstal, byl prvním člověkem, kterému se podařilo vzlétnout k nebi. To se nakonec podařilo spisovateli Žákovi, když našel předvolání Víta Fučíka Kudličky k apelačnímu soudu z roku 1870.

3.2.13. Shrnutí

Pro všechny hlavní postavy venkovské trilogie je typická láska k české vesnici a velmi silné pouto, které k ní chovají, i přestože už třeba bydlí ve městě. Patrná je také potřeba hájit práva venkova a touha po tom, aby zůstal nezměněný.

Viditelný je také rozdíl v pojetí ženských a mužských postav. Mužský hrdina se téměř nemění a můžeme ho pozorovat ve většině Hájičkových děl, nejen ve venkovské trilogii. Pavel ale i Zbyněk jsou spíše outsideri, kteří tápou v milostných vztazích i v každodenních problémech. Zatímco ženské hrdinky Hana, Daniela či Tereza s Bohunou jsou si povětšinou jisty svým názorem a nebojí se konfrontace.

Vedlejším postavám není v románech dán příliš velký prostor. Většinou jsou poměrně černobílé a jejich osudy a motivace jejich jednání jsou skryty. Jedinou výjimku tvoří *Rybí krev*,

⁹⁹ VANĚK, Martin. Úzkosti střední třídy. In *Host*, 2016, roč. 32, č. 8, s.72-73.

ve které Hájíček s vedlejšími postavami pracuje velmi soustředěně, čímž se mu podařilo vykreslit komplexnější obraz českého venkova.

3.3. Prostory

Následující kapitola se zaměřuje na prostory v Hájíčkových románech. Větší část knih se odehrává na venkově, a proto zde budou analyzovány typicky venkovské stavení jako je chalupa či hospoda. Autor však často staví do protikladu ke vsi město, což můžeme nejvýrazněji sledovat v *Dešťové holi*, kde je tento kontrast skutečně hodně viditelný, proto zde bude zařazena i analýza prostoru městského bytu. Důraz bude položen na roli těchto prostorů v narativu.

3.3.1. Chalupa

Například ve všech třech knihách venkovské trilogie se objevuje alespoň jedna chalupa, ke které má hlavní hrdina silnou citovou vazbu či je nějak důležitá pro vývoj příběhu. Hájíčkoví hrdinové mají většinou pevný vztah k půdě a venkovu a ten bývá často symbolizován právě chalupou. Tyto stavení často slouží jako spouštěč starých vzpomínek na dětství a mládí a nostalgických pocitů. Dle Vladimíra Macury již od osmnáctého století v literatuře chalupy fungovaly jako prostor-útočiště, kam se dá prchnout před moderní dobou a s ní spojeným městem. Topos chalupy a chaloupky má obecně v české literatuře velmi silnou tradici. Chalupa často symbolizovala ideál minulého pastorálního světa a místo plné citu a milostných vzplanutí. Stává se pak místem návratů k osobním návratům ke kořenům i ke kořenům národnostním a nositelem tradičních českých hodnot.¹⁰⁰

V *Selském baroku* figurují dvě důležité chalupy – Pavlova rodná chalupa, kde nyní žije jeho bratr s rodinou a chalupa kamenického mistra Karáska, kde Pavel střídavě bydlí.

První z nich slouží jako místo, kde se Pavel ve vzpomínkách vrací ke svému dětství, a to především ke svému staršímu bratru, se kterým nikdy neměl příliš dobrý vztah, ale i k nepovedenému manželství s Andreou. V chalupě ve Hvozdí Pavel vyrůstal, a tak pokaždé když je v její blízkosti, vystoupí na povrch nějaká vzpomínka. Čtenáři se pak pomalu odkrývají události, které proběhly v Pavlově minulosti. Jeho bratr na něj vždy žárlil, protože měl pocit, že ho má jejich otec raději, Pavel mohl studovat a nemusel doma tolik pracovat jako on. Pavel si také vzpomíná na to, jak mu bratr říkal, že se na něj tatínek moc zlobí, i když to nebyla pravda. Tuto zášť si Vlasta uchoval i v dospělosti. Pavlovými zaměstnáními knihovníka a

¹⁰⁰ MACURA, Vladimír. Chaloupka – projekt idyly. In HODROVÁ, Daniela et al. *Poetika míst: kapitoly z literární tematologie*. Jinočany, 1997, s. 43-61.

genealoga pohrdá. Také se mu nelíbí bratrův životní styl, a to že nemá stálý příjem. Také se dovídáme více o jeho manželství, které je i přesto, že již skočilo, stále jednou z hlavních příčin vlašného vztahu mezi bratry. Chalupa ve Hvozdí, však není místem, kde se Pavlovi vybavují pouze negativní pocity. Hlavní hrdina zde vyrůstal, a tak je to rovněž místo spojené s nostalgickými vzpomínkami na dětství. Dovídáme se například o jeho lásce ke knihám a historii či o tom, jak psal o historii Tomašic. Tyto návraty jsou vyličené velmi sugestivně, Hájíček klade velký důraz na popis vůní a na detaily, které zůstaly stejné jako v minulosti. Čtenář tak má pocit, jako by se sám vracel do svého dětství.

Chalupa mistra Karáska, a vlastně i její majitel, funguje jako demonstrace prostého venkovského života. Obydlí je velmi jednoduše zařízeno a je spojeno s neustálou prací. Zajímavé je, že povětšinou, kdy se v textu chalupa objeví, pan Karásek něco vaří či jí, například čočkovou polévku či brambory na „loupačku“, tedy poměrně chudá jídla. Celkově se Hájíčkovi podařilo na vodit atmosféru skutečného venkova tak, jak ho pravděpodobně znají starší generace.

V *Rybí krvi* se objevuje hned několik chalup. Za nejzajímavější však považuji pouze tři, chalupu Haniných rodičů, chalupu jejího strýce Vency a chalupu, ve které hrdinka plánovala strávit zbytek života, tedy chalupu patřící jejímu příteli Petrovi.

I přesto že v chalupě manželů Tomáškových neustále hraje velmi hlasitá dechová hudba, je zde ticho. V jejich rodině se totiž nikdy o ničem nemluví. Hana s Honzou jsou pro své rodiče, zejména pak pro svého otce, stále jen dětmi, které nemají právo o rodinných problémech vědět, natož jakkoli diskutovat. Chalupa Tomáškových se tak stává místem, které je charakteristické dusnou atmosférou, jistou tísní a mnoha hádkami. Hlavní hrdinka zde musí pomalu pozorovat, jak její rezignovaná matka pomalu chřadne, přestože se jí snaží se vším pomáhat. Hana často po své nemocné matce přebírá povinnosti, a to nejen v družstvu kam chodí vypomáhat ke kravám, ale právě i v domácnosti. Poté co mají se svým bratrem úkoly splněny, oba utíkají z chalupy co nejrychleji pryč, a to nejčastěji do chalupy strejdy Venci a jejich staré babičky.

Venci chalupa, která měla v budoucnu patřit Haně, je pravým opakem chalupy Tomáškových. Je útočištěm nejen pro Hanu a Honzu ale také pro Zdeňka Konopku, který měl situaci doma ještě o něco horší než Tomáškovi. Chalupa je místem, kde se díky Vencovi všichni můžou věnovat svým zálibám. Hana zde má dostatek klidu na psaní na stroji, který jí strýc věnoval, když se úspěšně dostala na gymnázium, či může bratrovi předcítat ze Švejka, Honza se tu pak může věnovat své motorce a Zdeněk s Vencou rád včelaří či chodí na ryby k přilehlé řece. Nakonec tam oba sourozenci i provizorně bydleli v momentě, když už pro ně byla situace doma skutečně neúnosná. Tato chalupa je Hájíčkem v knize vykreslena jako zcela pozitivní

místo klidu. O to smutnější a tragičtější je pak její nevyhnutelný zánik spojený se smrtí jejího majitele, který toto místo prostě nedokázal opustit.

Petrova chalupa je stěžejním místem hlavně pro druhou polovinu románu. Hlavní hrdinka zde zažívá ty nejšťastnější chvíle svého života, ale zároveň i ty jedny z nejsmutnějších. Tato chalupa je svědkem urputného zápasu Hany za záchranu vesnice i svého dosavadního života. Od první chvíle se tu cítí jako doma, je to také poprvé v životě, kdy má svou vlastní domácnost. S příchodem do této chalupy se z Hany stává dospělá žena, která jasně ví, jaká má být její budoucnost. Bohužel se jí její představy rychle bortí. Ze začátku vypadá skoro vše pozitivně, vztah s Petrem je upřímný a Hana se pomalu připravuje na příchod potomka. Pokoj vedle ložnice postupně zaplňuje hračkami, nakonec však bohužel zjišťuje, že její domnělé těhotenství je pouhá cysta na vaječníku. Nevydařené těhotenství je tak první z mnoha dalších zklamání, které hlavní hrdinka v této chalupě zažívá. Musí tu čelit svému otci, kterému se nelíbí, že po studiu na vysoké škole nešla učit, ale zůstala v domácnosti. Za zdmi chalupy č. 11 se navíc postupně rozpadá Hanin vztah s Petrem. Čím více se Hana snaží chalupu zachránit, tím od sebe Petra více odhání. Prvním problémem je Petrova nechuť ke svatbě a další přichází záhy. Petr už nechce marně bojovat za záchranu chalupy, a tak přijímá dobře placenou práci v elektrárně a ohlíží se po jiném bydlení, to však Hana vehementně odmítá, a tak může čtenář pozorovat jejich pomalé odcizování se. I přestože se Petr ještě několikrát snažil vztah zachránit, Hana ho nakonec nadobro ukončuje. Nakonec v opuštěné chalupě s odštíhlou elektrinou zůstala nemocná Hana úplně sama. Její boj tak končí naprosto tragicky celkovým fyzickým kolapsem. Když se pak po letech vrací na místo, kde její milovaná chalupa stála, nenachází tam vůbec nic a ani nedokáže rozpoznat, kde se přesně nacházela.

I v *Dešťové holi* můžeme nalézt jednu důležitou chalupu, je jí Bohunina chalupa v Lešicích. Tato chalupa je místem, kde se Zbyněk nejčastěji vrací v promluvách, ale i ve svých vzpomínkách ke svému dětství a mládí, které prožil s Bohunou. V minulosti byla tato usedlost jeho druhým domovem. V současné době se toho v chalupě nic moc nezměnilo, vše je na stejném místě jako před pětadvaceti lety, i když už se na všem stejně jako na Bohuně podepsal čas. Hájíček věnuje poměrně velký prostor detailnímu popisu věcí, které v chalupě opět nachází, a také jejich vůní a barev, tím se mu velmi dobře daří u čtenáře vyvolávat sentimentální pocity. Prostřednictvím Zbyňkových vzpomínek se nám odhalují chvíle strávené na venkově, kdy si s Bohunou hráli u Fuksů ve stodole či pomáhali s dobyt看em nebo na to, jak dováděli s Bohuniným strejdou Tondou. Dovídáme se ale také hodně informací o historii Bohuniny rodiny a o jejich předcích. Hájíček tím demonstruje těžký život na venkově a o kolik ještě musel být těžší v minulosti. Z jeho vyprávění je cítit velká úcta k lidem, kteří se nebáli tvrdé práce a

vážili si své půdy a zvířat, a kteří přestáli těžká období dějin jako byla nacistická okupace či kolektivizace zemědělství.

Zbyněk se ale také navrácí k začátkům svého milostného vztahu s Bohunou. Vzpomíná na to, jaké to bylo být poprvé v životě zamilovaný a na první sexuální zkušenosti. Pro Zbyňka jsou tyto do zlata zabarvené myšlenky poněkud hořkosladké, nutí ho uvědomovat si pomíjivost života a to, jak pomalu stárne. Také je to pro něj připomínka jeho rezignovanosti a nynější neschopnosti projevit takový cit. Je zajímavé, že se mu tyto vzpomínky vybavují pouze v souvislosti s lešickou chalupou, jakmile potkává Bohunu mimo toto místo, je jejich společná minulost jakoby zamlžená.

3.3.2. Hospoda

Dalším společným místem pro všechny tři romány je hospoda, ve smyslu typického venkovského prostoru, kde se schází místní obyvatelé, kteří se velmi dobře znají. Hájíček často využívá hospodu jako místo, kde vznikají konflikty a probíhají různé střety, což je vlastně logické, jelikož je tomu, a to hlavně díky požívanému alkoholu, často i ve skutečnosti.

Pavel Straňanský se dostal dvou takovýchto konfliktů. První z nich se sice neodehrál v hospodě jako takové, nýbrž v touchovské hasičárně, která však svými rysy hospodě podobá. Pavlovi je zde vyčteno, že prodává místní chalupy Pražákům, a že nikdy nic pořádného pro Touchov neudělal a také to, že zadarmo bydlí u pana Karáska. Je vidět, že Pavla mezi sebe místní stále ještě nepřijali a nelíbí se jim, že by měl být „cizák“ zvolen do obecního výboru. Na všechny útoky na svou osobu pak Pavel reaguje svým klasickým pasivním postojem „Co jsem vám udělal, proboha...?“¹⁰¹ Důležité také je, že se ho z jeho přátel zastal pouze Milan Hlavatka, z toho vyplývá, že Pavel skutečně není příliš oblíbenou postavou a nikam příliš nezapadá.

Druhá pře se proběhla mezi Straňanským a traktoristou Markytou tomašické hospodě. Z tohoto konfliktu však na rozdíl od toho prvního vychází Pavel jako vítěz a získává tajnou kroniku obce Tomašice.

I v *Rybí krvi* se Hana dostává do konfliktů právě v hospodě. První z nich přichází krátce po tom, co navázala kontakt s Petrem Hrazdilem. Starý pan Konopka Hanu napadne v místní hospodě a konfrontuje je ji s tím, že jeho syna jen využívala, aby získala jejich chalupu. Hany se zastane její bratr a Konopku zbije, což se mu přičte k jeho trestu a prodlouží mu to pobyt ve vězení. I přestože si Tomáškoví mezi sebou nikdy nepotrpěli na jakékoliv projevy lásky, má Honza svou sestru velmi rád.

¹⁰¹ HÁJÍČEK, Jiří. *Selský baroko*. Brno, 2005, s. 81.

Druhý konflikt vyvolá sama Hana, když tentokrát brání ona svého, který sice není přítomen, a rozhodne se promluvit s Chozém o událostech oné noci, kdy došlo k oné tragické nehodě. Tento moment Chozého doznání je pro Hanu velmi důležitý, protože se jí konečně podařilo uzavřít dávné věci z minulosti.

Ani Zbyňka Poleckého neminul střet v hospodě, a to konkrétně v Lešicích, kam vyrazil s Bohunou a její dcerou Janou na šibřinky. Již od začátku byla v hospodě atmosféra dusna kvůli Bohuniným pozemkovým sporům, ta však vyvrcholí až střetnutím Zbyňka s hlavní zápornou postavou Rehou, který na sebe oblékl kostým kovboje. Zde bych si dovolila souhlasit s Terezou Šnellerovou, která rovněž upozorňuje na příliš okatou bipolárnost Dešťové hole. Je fakt, že střet mezi indiánským náčelníkem a kovbojem je až příliš nápadný.¹⁰² V hospodě Zbyněk ukončil hádku s převahou, bohužel měla ještě dohru, která pro něj měla fatální následky. Nejen že ho pořádně zbili, ale skoro se mu rozpadlo manželství kvůli upraveným fotografiím, které toho večera vznikli. Bohužel tato fotomontáž působí trochu jako laciný trik, kterým si Hájíček trochu ulehčil práci, a který by se spíše hodil do nějaké telenovely.

3.3.3. Byt

Další typ prostoru, která se v knihách objevuje, je typický hlavně pro městské prostředí a jejím byt. Hájíček jej často staví do kontrastu k již zmiňovaným chalupám, a často z tohoto srovnání vychází spíše negativně.

V první knize trilogie *Selský baroko* se objevuje pouze jeden byt, který však není pro příběh až tak podstatný. Jedná se o Pavlův byt v Třeboni, který se v knize jako takový objevuje pouze sporadicky, a to ve skoro samém závěru knihy. Byt je zařízen velmi prostě starším a nemoderním nábytkem. Z textu také vyplývá, že zde hlavní hrdina netráví příliš času. Mnohem raději se vrací na vesnici a přebývá u pana Karáska v jeho chalupě. Nejdůležitější událost, která se v tomto prostoru odehraje, je intimní sblížení mezi Pavlem a Danielou.

Role městských bytů v *Rybí krvi* je pak mnohem zajímavější. Jedná se hlavně o byty, které dostali občané vesnic určených k demolici jako náhradu za své chalupy. Tyto byty jsou pak po většinou chápány jako vnucené zlo. Poněkud negativně však vyznívá i bytovka v rodné vesnici hlavní hrdinky. Její obyvatelé jsou spíše záporné postavy a pokaždé, když se sem Hana vypraví, prožije něco nepříjemného. Žijí zde například manželé Holcovi. Pan Holec je těžký alkoholik a tyran. Hana je pak u toho, když se u něj dostaví delirium tremens, což je pro ni

¹⁰² ŠNELEROVÁ, Tereza. Hůl na Hájíčka. In *Lógr*, 2016, roč. 6, č. 22, s. 9-12.

velmi nechutným zážitkem. Dalšími obyvateli bytovky jsou Skopalovi. Bývalý vězeň „Skopčák“ je Hany kolega z JZD, stejně jako pan Holec má blízko k alkoholu, po kterém má sklony k tomu být lehce agresivní a začne urážet všechny okolo sebe. Jeho beznohá žena Arana působí jako trochu bizarní postavička. Pokaždé když je má Hana navštívit u nich doma, zaplaví ji pocity tísně a strachu.

Po rozhodnutí o demolici chalupy rodičů hlavní hrdinky, obdrželi jako náhradu byt 3+1 v nové panelové zástavbě v Českých Budějovicích. Tomáškoví a stejně tak mnoho jiných se museli odstěhovat z malé vsi, kde se všichni navzájem dobře znali, do velkého města na jednotvárné anonymní sídliště, kde je každá ulice a byt stejný. Po příjezdu je zaskočí zápach umakartu a nekvalita, se kterou byl byt postaven. Do bytu se nakonec přestěhují pouze Hany rodiče, ona sama se nastěhovala k Petrovi do chalupy a její bratr byl stále ve vězení. Tomáškoví zde stráví zbytek života. Když se Hana po letech vrací, nachází byt v pomalu stejném stavu, jako když v něm byla naposledy.

Jejich strýc Venca si svůj nový byt dokonce odmítl prohlédnout. Nakonec raději spáchal sebevraždu, než aby opustil svou milovanou chalupu u řeky, kde strávil celý svůj dosavadní život.

I Hanina kamarádka Anna dostala byt v Týně nad Vltavou. Ta však toto stěhování nebere až tak negativně. Je mladá a tento byt, který má sama pro sebe, pro ni symbolizuje nový začátek a možnost osamostatnit se. Po letech Anna stále bydlí v tom samém bytě, který je však již nově a moderně zařízený a starou chalupu, kde dříve Anna bydlela, zde připomíná již jen starožitná komoda, kterou dostala po své prababičce.

Prostor města a městského bytu Hájiček nejvíce využil v *Dešťové holi*. Velká část knihy se odehrává v bytě, kde žije hlavní hrdina Zbyněk Polecký se svou manželkou Terezou. Byt v centru Českých Budějovic byl postaven ještě za Rakouska Uherska za vlády císaře France Josefa. Původně patřil Terezy Dědečkovi a jeho manželce. Terezin dědeček byl stejně jako ona učitelem hudby, jeho rodina patřila mezi budějovickou smetánku. Po válce provdal svou jedinou dceru Marii za mladého komunistu, otce Terezy. Když se Zbyněk s Terezou vzali, její rodiče jim tento byt nechali a sami se odstěhovali do menšího. Byt byl ve velmi zuboženém stavu, omítka byla opadaná, zdi byly plesnivé. Na opravu si museli vzít hypotéku, která byla dle Zbyňka nesmyslně vysoká a musí ji dál splácet i po jedenácti letech. Tereza však toužila po tom, aby byl byt dokonalý. Po rekonstrukci vznikl stodvacetimetrový čtyřpokojový byt s vysokými stropy, který je charakteristický krémovou a hlavně bílou barvou. Z dvou pokojů měli být dětské pokojíčky, bohužel jsou stále nazývány jako pokoj s klavírem a pokoj s knihovnou. Autor často klade důraz na původ tohoto bytu a na tom, jak si na něm Tereza

zakládá. Často upozorňuje na věci jako je zdobený kávový servis vystavený ve vitríně, který si Tereza prababička vysloužila ve Vídni či na mosazné kování na dvoukřídlých dveřích, které Tereza ponechala stejné jako za dob svého pradědečka. Tento byt pomáhá dokreslit Terezinu postavu a vztah, který je mezi ní a Zbyňkem. Tereza město a s ním spojený životní styl miluje. V knize je častokrát uvedeno, že si potrpí na kvalitní a krásné věci, často pak působí jako snob. Zbyněk pochází z malé vesnice, a tak ne vždy rozumí Terezině posedlosti jejich bytem. Eva Klíčová upozorňuje na silný kontrast, který vytváří Budějovický byt s již zmiňovanou chalupou v Lešicích. „Proti tomu drsnému, ale sytě barevnému venkovu se tu staví protipól: vycištěný městský byt s úhlednou manželkou: vše dokonalé a decentní.“¹⁰³ Byt v Budějovicích je skutečně až moc bílý, často působí příliš chladným dojmem. Vladimír Stanzel se pak domnívá, že bílá barva bytu koresponduje se sterilitou jejich manželství.¹⁰⁴

3.3.4. Zbyňkova kancelář

V *Deštové holi* se pak nachází ještě jeden zajímavý prostor, který by zde měl být analyzován, a tím je Zbyňkova kancelář na místní univerzitě. Jak už bylo zmíněno, Zbyněk je poslední dobou v práci velmi nepozorný a své povinnosti začíná zanedbávat, to rozčiluje jeho nadřízeného a přítele Jana Štefku, který ho zde často navštěvuje. Zbyňkova kancelář se tak stává místem debat těchto dvou přátel. Zbyňkovu kancelář však nenavštěvuje pouze jeho šéf, ale i majitelé půdy, kterou má univerzita pronajatou, kterým Zbyněk pomáhá se změnami ve smlouvách po zavedení nového občanského zákoníku. Tyto návštěvy mají na Zbyňka velmi silný vliv. Zbyněk často musí vyslechnout jejich staré příběhy, které jsou často navzájem propletené. Přicházejí za ním lidé, jak sám říká, z poslední generace, které na půdě ještě záleželo. Nutí ho to přemýšlet o těchto lidech, o tom, jací byli v mládí, a také o tom, zda by měla půda někomu patřit. Nakonec dochází k přesvědčení, že nikoliv a jeho práce mu začne připadat poněkud nemorální.

3.3.5. Shrnutí

Větší část textu Hájičkových knih se odehrává v interiérech. V interiérech probíhají nejdůležitější momenty, které posouvají dál děj. První dvě knihy se víceméně odehrávají v prostorech typických pro venkov, anonymní městský prostor je zde chápán spíše negativně. V *Deštové holi* pak autor nabízí jasné srovnání prostoru venkovské chalupy a městského bytu.

¹⁰³ KLÍČOVÁ, Eva, STANZEL, Vladimír, VANĚK, Martin. Krásný bílý svět versus bílý svetřík. In *Host*, 2016, roč. 32, č. 44 s. 76.

¹⁰⁴ Tamtéž

Z tohoto srovnání však ani jeden z prostorů nevychází jako vítěz. Chalupa sice hlavnímu hrdinovi navozuje příjemně nostalgické vzpomínky na mládí, ale je také plná těžké práce. Oproti tomu byt v Budějovicích nabízí veškeré pohodlí, ale je příliš studený a sterilní. V knihách samozřejmě můžeme nalézt i scény, jejichž dějištěm je příroda. V těchto pasážích je ale Hájíček mnohem lyričtější, uchyluje se spíše k popisům krajiny a pocitů.

3.4. Naratologické postupy

Tato část práce se věnuje naratologickým postupům, které Jiří Hájíček využívá ve své venkovské trilogii k vytvoření obrazu české vesnice. Důraz je položen hlavně na rozbor kompozice, jazyka a vypravěčských strategií.

3.4.1. Kompozice

Na úvodní stránce *Selského baroka* můžeme nalézt již zmíněné věnování autorovu otci. Román je rozvržen celkem do patnácti kapitol, které jsou nejčastěji nazvané po nějakém místě (Palác Flóra, Čp. 11) či postavě (Rozálie Zandlová, Kennedy) z románu. Většina názvů kapitol je v českém jazyce, ale některé kapitoly nesou pojmenování v jazyce cizím, a to v angličtině (The River of Vltava), v německém jazyce (Kind einer Dirne), a dokonce v latině (Dies mortis). Některé kapitoly jsou navíc rozčleněny ještě pomocí tří hvězdiček. Na začátku nové kapitoly i po zmíněných třech hvězdičkách se vždy ocitneme v jiném prostředí. Mezi kapitolami však vždy uteče jen malý čas, a tak je pro čtenáře velmi jednoduché navázat na předchozí děj. Celkově na sto sedmdesáti pěti stranách sledujeme jen několik málo měsíců ze života hlavního hrdiny. Čas v románu plyne chronologicky s občasnými návraty do minulosti skrze promluvy postav. Syžet *Selského baroka* trochu připomíná detektivku, hlavní hrdina se sice nesnaží nalézt vraha, ale postupně odkrývá stopy, které ho dovedou ke zjištění pravdy o událostech z padesátých let.

Rybí krev je nejdelším román z celé trilogie, příběh se rozprostírá na celých tři sta padesáti čtyřech stranách. Kniha je rozdělena do dvou hlavních kapitol (Kóta 370,5 a Čp.11), zbytek textu je rozčleněn celkem desetkrát pomocí letopočtu, ve kterém se daná část románu odehrává, tyto podkapitoly jsou ještě navíc rozděleny pomocí několika teček. Rok 2008 můžeme v rejstříku najít hned třikrát, na začátku, do současnosti se také vracíme zhruba v prostředku a na konci knihy. Časová posloupnost knihy je tedy retrospektivní, čtenář se po úvodní kapitole vrací o dvaadvacet let do minulosti. Poté sleduje deset let života hlavní hrdinky, kapitoly s názvem 2008 se pak odehrávají zhruba po dobu jednoho měsíce. Orientaci v textu,

kteřá by mohla být kvůli dvěma liniím vyprávění o něco náročnější, usnadňuje právě přehledné členění, které zde Hájíček zvolil.

Dvě stě sedmdesát čtyři stran dlouhá *Dešťová hůl* je rozdělena pouze do tří kapitol (Špicberky, Katastr Lešice a Dešťová hůl). Název kapitoly vždy zabírá samostatnou stranu, po které následuje strana, na níž můžeme poměrně neobvykle nalézt úryvek z následující kapitoly. Kvůli tomuto členění je kniha o něco méně přehledná, než předchozí dva romány a čtenář si na něj musí zvyknout. Text je pak navíc dělen pomocí šipky a jednoduše pomocí mezery mezi odstavci. Čas v knize plyne s chronologickou posloupností, společně s hlavním hrdinou se pak vracíme v jeho vzpomínkách do minulosti. Stejně jako v *Selském baroku* i v tomto románu je možné nalézt detektivní zápletku, která je nakonec vyřešena.

3.4.2. Jazyk

Jazyk je velmi důležitým komponentem výstavby textu. Díky němu může autor vykreslit charakter postav. Způsob řeči nám však může odhalit i leccos o původu, vzdělání či věku dané postavy. V této části práce bude věnován prostor analýze jazyka postav pocházejících z vesnice, ale i těch, které jsou z města.

Hájíčekův jazyk se ve všech třech knihách vyznačuje jistou civilností a dobrou srozumitelností. Promluvy vypravěče v er-formě jsou vždy psané výhradně spisovnou češtinou. V promluvách postav se často objevují prvky obecné češtiny, jako je například koncovka „ej“ či slovo „seš“ namísto „jsi“. Jelikož se romány odehrávají v jižních Čechách, objevují se zde i výrazy z jihočeského nářečí – „Budějce“, „outo“. Tyto výrazy jsou však spíše ojedinělé. Dovolila bych si říci, že by Hájíček mohl s jihočeským dialektem pracovat více, dosáhl by tak větší plastičnosti svých postav.

Někdy se v textu dokonce dají najít vulgarismy, které ovšem nejsou úplně z nejhrušších, jako výrazy „vůl“, „seru na tebe“, „svině“. Prvky z jihočeského nářečí a vulgarismy můžeme hledat spíše u postav, jejichž původ je venkovský. Vulgarismů pak přibývá u postav, které dosáhly menšího vzdělání. Naopak u postav z městského prostředí můžeme pozorovat spisovný jazyk. Celkově by se však dalo říci, že jazyk postav se od sebe nijak výrazně neliší, tudíž můžeme konstatovat, že Hájíček příliš nevyužívá jazyka jako charakterizačního prostředku.

V lyričtějších částech textu se pak autor nebojí uchýlovat k originálním až vzletným metaforám a přirovnáním. „Noční zvuky a záhadné šelesty si mě rozebraly, rozkradly, kousek po kousku mě hbitě roznesly po stráni, až jsem najednou nebyl...“¹⁰⁵ či „Postel jako

¹⁰⁵ HÁJÍČEK, Jiří. *Selský baroko*. Brno, 2005, s. 90.

těžkopádný koráb, ve kterém jsme zmizeli, jistý a pevný ve vlnách.“¹⁰⁶ Anebo „Ten lesk, který asi právě i ona vidí v jeho očích, představoval si, jak je to tenoučké a lesklé vlákno na chvilku spojuje.“¹⁰⁷ Celkově však Hájíček tíhne k spíše k civilnímu vyprávění.

3.4.3. Vypravěčské strategie

V první knize venkovské trilogie Hájíček zvolil vypravěče v ich-formě. Příběh je tedy čtenáři zprostředkováván skrz hlavního hrdinu Pavla Straňanského, který příběh vypráví v minulém čase. Jedná se tedy o interní fixní fokalizaci. Jelikož je příběh vyprávěn hlavní postavou románu, jedná se o odkrytého homodiegetického vypravěče. V textu není jakkoliv zpochybněna Pavlova spolehlivost jako vypravěče. V knize se pak můžeme setkat i s intradiegetickým vyprávěním ve chvílích, kdy se od vedlejších postav dovídáme o událostech z padesátých let.

V románu můžeme najít prvky detektivky, čtenář postupně odhaluje podrobnosti o životě záhadné Rozálie Zandlové a nakonec se dovídá o jejích motivacích k poslání udavačského dopisu. Hájíčkovi se tím daří udržovat napětí a čtivost románu, který jinak plyne poměrně pomalým tempem, které koresponduje s parnou atmosférou léta, kterou se autorovi podařilo vykreslit skutečně sugestivně. Dosáhl toho pomocí častého upozorňování na pálící slunce, horký vzduch či pocit žízně: „Horký vzduch se tlačil dovnitř, žížeň mi nedala usnout.“¹⁰⁸ Léto se také odráží v popisu krajiny, kdy je často kladen důraz na obrazy suché a rozpraskané polní cesty či zlatých obilných polí.

Další zajímavou zápletkou pak je milostný vztah mezi Pavlem a Danielou. Již od počátku knihy je cítit jiskření mezi těmito dvěma postavami. Daniela je velmi podobná Pavlově bývalé manželce Andree a on je z ní velmi nervózní. I z Danielina chování je jasné, že ji hlavní hrdina přitahuje. Jejich vztah se vyvíjí velmi pomalu a ve chvíli, kdy dochází k většímu sblížení, se rozpadá. Tímto nepravděpodobným závěrem se Hájíčkovi podařilo vyvolat překvapení u čtenáře.

Rybí krev je rovněž vyprávěna v ich-formě. Celkově autor zvolil podobný postup. Tentokrát ženská hlavní hrdinka Hana Tomášková je odkrytým homodiegetickým vypravěčem, fokalizace zůstává interní fixní. Jelikož v knize není naznačeno jinak, můžeme Hanu považovat za spolehlivou vypravěčku. Zajímavé je, že části, které se odehrávají v roce 2008 tedy jakoby v současnosti, jsou vyprávěny v přítomném čase a ty části, které se měly stát do roku 1993, jsou

¹⁰⁶ HÁJÍČEK, Jiří. *Rybí krev*. Brno, 2012, s. 133.

¹⁰⁷ HÁJÍČEK, Jiří. *Dešťová hůl*. Brno, 2016, s. 23.

¹⁰⁸ HÁJÍČEK, Jiří. *Selský baroko*. Brno, 2005, s. 62.

nám sdělovány v čase minulém. Domnívám se, že se tím Hájičkovi povedlo dosáhnout lepší orientace v textu. Přítomný čas je vhodný rovněž z důvodu, že čtenář netuší, co se v roce 2008 může stát, na rozdíl od minulosti, o které si jistou představu udělat může. Vyprávění v přítomném čase tak napomáhá udržovat napětí.

Děj v *Rybí krvi* plyne poměrně pomalu, snad jen závěr knihy se odehrává v poněkud více dynamickém tempu. Autorovi se velmi dobře podařilo navodit nostalgickou atmosféru vzpomínky na mládí a vesnický život. Dosáhl toho díky častým detailním lyrickým popisům krajiny, vůni a počasí, které je téměř vždy příznivé a také činností typických pro vesnici. Jako příklad může posloužit tato ukázka: „Z modré oblohy pražilo slunce na chalupu strejdy Venci. Zdálo se, že jsem zahlédla babičku, jak se ploužila podél zdi, v zástěře a vybledlé modré blůze, zastavila se a dlouze se dívala na línou řeku.“¹⁰⁹

Stejně jako v *Selském baroku* je i v tomto románu milostná zápletka, která udržuje čtenářovu pozornost. I přesto, že již od začátku je jasné, že vztah Hany a Petra je odsouzen k zániku, neztrácí tato zápletka na zajímavosti. Čtenář je svědkem pomalého rozkladu tohoto vztahu, který vrcholí opravdu tragicky. Hájiček tohoto napětí docílil postupným naznačováním schylujícího konce a čtenář čeká, kdy se konečně dostaví finální rozepře.

V *Dešťové holi* zvolil autor jinou strategii. Příběh tentokrát není prezentován v ich-formě ale v er-formě. Tento text tak můžeme klasifikovat jako narativ se skrytým heterodiegetickým vypravěčem. Jelikož vypravěč příběh nijak nehodnotí ani nekomentuje, dalo by se hovořit o vypravěči objektivním. Příběh je nám však také prezentován skrze vědomí hlavního hrdiny Zbyňka, tudíž má vypravěč přístup k Zbyňkovým vnitřním pocitům, myšlenkám a úvahám: „Zabolelo ho v okolí žaludku. Nejraději by mrskl telefonem do kouta kanceláře.“¹¹⁰ Takovýto způsob vyprávění nazýváme pojmem psychovyprávění.

Stejně jako v *Selském baroku* i v této knize je možné nalézt prvky detektivního románu. Tentokrát však hrdina nepátrá po věcech, které se udály v dávné minulosti, ale snaží se objasnit současný majetkový podvod, který se odehrál v Lešicích, kde trávil velkou část svého dětství a raného mládí, a pomoci tak své první lásce Bohuně. Nakonec je stejně jako v detektivce případ vyřešen a viníci jsou potrestáni.

I v poslední knize trilogie můžeme pozorovat milostnou zápletku, která vždy funguje jako udržitel pozornosti a napětí. Hned v začátku knihy se čtenář dovídá, že Zbyněk již své manželce nevěrný byl, proto pak očekává, že k tomu dojde znovu, tentokrát se svou první přítelkyní. Hájiček často naznačuje, že by k nevěře mohlo dojít. Hlavní hrdina několikrát

¹⁰⁹ HÁJÍČEK, Jiří. *Rybí krev*. Brno, 2012, s. 69.

¹¹⁰ HÁJÍČEK, Jiří. *Dešťová hůl*. Brno, 2016, s. 178.

vzpomíná na své první sexuální zážitky, které prožil právě s Bohunou. „Ruce jsem měl pod jejím tričkem a dlouhý světlý vlasy mě šimraly ve tváři...“¹¹¹ Zbyněk jezdí za Bohunou až příliš často a začíná jí dávat přednost před svou ženou. Také si Bohunu mnohdy prohlíží a hodnotí její vzhled. „Dolíčky ve tvářích a široký úsměv znal důvěrně, ale už ne vrásky kolem očí a na čele.“¹¹² Jisté napětí mezi těmito dvěma postavami je naznačeno i jinak: „Položil ruku na její. Neucukla, pohládl ji, propletli se navzájem prsty.“¹¹³ Dokonce u Bohuny stráví noc. Nakonec však přes všechna očekávání k nevěře nedochází. Poslední poklesnutí Hájíček naznačí, když se má Zbyněk setkat s Kamilou tedy ženou, se kterou Terezu už jednou podvedl. I toto shledání ale končí naprosto nevinně, a tak může dojít k usmíření mezi manžely. Závěr knihy je překvapivý, jelikož se věci uvedly do naprosto stejného stavu, ve kterém byly na začátku románu.

¹¹¹ HÁJÍČEK, Jiří. *Dešťová hůl*. Brno, 2016, s. 104.

¹¹² Tamtéž, s. 60.

¹¹³ Tamtéž, s. 170.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo definovat podobu české vesnice ve venkovské trilogii českého spisovatele Jiřího Hájíčka pomocí analýzy významných složek literárního díla, jako jsou témata, postavy, prostory a naratologické postupy. Tato práce se rovněž snažila zachytit shodné znaky daných románů, ale i určitý vývoj, který zaznamenalo autorovo psaní.

V úvodní kapitole této práce můžeme nalézt představení Jiřího Hájíčka. Nejprve zde byly shrnuty základní údaje ze života tohoto jihočeského rodáka. V další části práce byl nastíněn přehled Hájíčkovy dosavadní tvorby v literárněkulturním kontextu. V textu byly naznačeny hrubé obrysy děje a také kritická recepce těchto děl. V současné době je Hájíček autorem devíti próz, které se zpravidla odehrávají na jihočeském venkově. Co se týče kritiky je autor přijímán poměrně kladně. Dalo by se však říci, že spisovatelovy delší prózy jsou u kritiků a recenzentů o něco úspěšnější než jeho soubory povídek. Kritici pak Hájíčkově nejvíce vytýkají jistý sentiment, ploché dialogy a občasné příliš nadnesené metafory.

Závěr úvodního oddílu byl vyhrazen pro krátké shrnutí charakteristických rysů Hájíčkovy psaní. Nejsilnějším pojátkem autorových próz je právě prostředí jihočeského venkova, kde se většina jeho děl odehrává. Není však neobvyklé, když je k venkovskému prostředí stavěno do kontrastu město. Dalším společným aspektem Hájíčkových děl je jeho typický hrdina Pavel, který se objevuje ve velké části spisovatelových textů. Tento hrdina je morálně velmi zásadový, často však tápe v milostném životě a ani v tom karierním se nedokáže příliš prosadit. Milostné a rodinné vztahy jsou celkově velkým tématem Hájíčkovy tvorby. Také zde bylo upozorněno na fakt, že autor se při výběru témat často nechává inspirovat vlastními prožitky. Nakonec byl zmíněn Hájíčkův jazyk, který je většinou velmi civilní, ale v lyrických částech textu se promění a je mnohem vzletnější.

Jelikož je hlavním předmětem této bakalářské práce venkovská trilogie Jiřího Hájíčka, bylo nutné alespoň stručně charakterizovat žánr venkovského románu, popsat jeho vývoj a zmínit nejzásadnější autory tohoto žánru. Tomuto účelu byla věnována druhá kapitola práce. Za venkovský román považujeme takový text, který se odehrává v prostoru mimo město, na rozdíl od románu vesnického, který se odehrává přímo ve vesnici. Pro tento žánr je typické téma mezilidských vztahů, často řeší generační či rodinné konflikty. Dalším silným tématem je pak vztah člověka k přírodě, potažmo k půdě. Rovněž bylo upozorněno na román sociální, který oproti venkovskému tíhne k zobrazování města a jeho problémů.

Dále byl do práce zařazen krátký nástin vývoje tohoto žánru na území evropského kontinentu. Venkovský román vznikl spíše v oblastech střední a východní Evropy, přesto je

za jeho zakladatelku považována francouzská autorka George Sandová. Spolu s ní tento žánr utvářeli autoři jako Berthold Auerbach, Adalbert Stifter, norský spisovatel Bjørnstjerne Martinius Bjørnson či Rus Ivan Sergejevič Turgeněv. Vrchol tohoto žánru pak zaznamenáváme na přelomu 19. a 20. století.

Za tvůrkyni české venkovské prózy je pak považována Božena Němcová. Venkovský román však zůstává velmi oblíbený po celé 19. století. Venkov často tematizovali májovci, Vítězslav Hálek ve svých kratších prózách, Karolína Světlá pak ve svých románech. Ruchovsko-lumírovská generace s oblibou zobrazovala výjimečné, hloubavé jedince. S příchodem realismu se z románů vytrácí idealizace venkova, a naopak je často vyobrazován tvrdý život venkovanů a jeho úskalí. Zmíněn byl i naturalistický autor Josef Karel Šlejhar, v jehož podání je venkov naprosto neutěšeným místem, kde lidé i zvířata velmi trpí. Nastíněn byl i vývoj venkovského románu během 20. století, kdy se rozdělil do dvou proudů, na populární zábavnou literaturu a tvorbu ruralistických autorů. Dále byla zaznamenána proměna venkovského románu v budovatelský román, která následovala po nástupu komunismu. Následuje vývoj venkovské literatury během šedesátých let a období normalizace, která reflektovala hlavně témata kolektivizace. Na závěr jsou rovněž zmíněni autoři, kteří se k tematizaci venkova vracejí po revolučním roku 1989.

V posledním oddílu práce můžeme nalézt samotnou analýzu románů *Selský baroko*, *Rybí krev a Dešťová hůl*. Cílem tohoto rozboru bylo dosažení komplexního popisu venkova, který nám ve svých knihách předkládá Jiří Hájíček.

Jako první byla rozebrána témata, která si Hájíček pro svá díla vybírá. Všechny tři romány se odehrávají na pozadí nějaké velké události českých dějin, která výrazným způsobem zasáhla do podoby českého, resp. jihočeského venkova. V *Selském baroku* je to kolektivizace zemědělství, která se do dějin českého venkova zapsala skutečně neblaze. Kolektivizace naprosto narušila vztah obyvatel venkova k půdě a vesnickému způsobu života. Na toto narušené pouto mezi člověkem a půdou Hájíček velmi často upozorňuje. V *Rybí krvi* do podoby jihočeského venkova zasáhne výstavba jaderné elektrárny Temelín. Kvůli této elektrárně zmizelo z map několik vesnic, jejichž obyvatelé museli opustit místa, kde jejich rodiny často žily po generace, a nastěhovat se do nepříliš prostorných bytů v okolních městech. V *Dešťové holi* jsou pak tematizovány polistopadové restituice, které rovněž mají podíl na aktuálním obrazu českého venkova. Zestátněná půda se často vracela do rukou lidí, kteří k ní již nechovali žádné pouto, to vedlo ke kšeftování s pozemky a k nejrůznějším majetkovým podvodům.

Jak již bylo uvedeno, Hájíček se často nechává inspirovat vlastním životem, což vede k posílení dojmu autentičnosti jeho knih. Díky vlastním zážitkům se autorovi daří realisticky vykreslit český venkov a pocity a pohnutky jeho obyvatel.

Nejdůležitějším tématem Hájíčkovy tvorby však jsou mezilidské vztahy. Autor se zajímá o city, které k sobě jeho postavy chovají. Častými tématy je motiv provinění a následného trestu a s tím spojené odpuštění a smíření. Dovolila bych si říci, že v tomto se poněkud liší *Dešťová hůl*, kde je sice rovněž důležitým tématem milostný vztah mezi hlavním hrdinou a jeho ženou, či jeho vztah k bývalé lásce. Stejně tak v románu můžeme najít motiv odpuštění a smíření, to ale v tomto románu nevyznívá tak pozitivně jako v předchozích dvou románech, ale spíše jako rezignace. Celkově je *Dešťová hůl* nejintimnějším románem trilogie, není tolik nabita dějem a mnohem více se soustředí na pocity hlavního hrdiny.

Další podkapitola byla věnována postavám, které nám Hájíček předkládá jako reprezentanty českého venkova. Všichni tři protagonisté se vyznačují silným poutem k jihočeskému regionu, a to zejména k venkovu. Snaží se ho uchránit před vlivy okolí a rádi by ho zachovali beze změn, což se jim ale nedaří. Tyto postavy jsou rovněž odhodlány bojovat za to, čemu věří, až do konce svých sil. V *Selském baroku* a *Dešťové holi* můžeme pozorovat typického Hájíčkovu hrdinu: muže ve středním věku, který není příliš společenský, morálně je velmi zásadový, ale poněkud tápe v problematice milostných vztahů. Naopak v *Rybí krvi* autor zvolil ženskou hrdinku. Tato hrdinka působí mnohem věrohodnějším dojmem než Hájíčkoví mužští protagonisté. Autor dokázal velmi plasticky vykreslit její psychiku a pohnutky. Celkově Hájíček přistupuje k ženským hrdinkám poněkud jinak. Ženské hrdinky si bývají jisté svým postojem, nebojí se rychle rozhodovat a jednat. Častěji to bývají ženy, které se snaží o usmíření a vyřešení problému.

V neposlední řadě se práce věnovala i postavám vedlejším. V *Selském baroku* nejsou až na Rozálii Zandlovou vedlejší postavy příliš výrazné. Pavlovi přátelé i bratr působí velmi podobně. Hájíček tak vytváří dojem, že na vesnici všichni lidé tvrdě pracují, večer se pak opijí v místní hospodě a nemají příliš pochopení pro vzdělanější sousedy, kteří se živí jinak než rukama. Autor tak poněkud kopíruje obvyklá schémata a stereotypy v náhledu na sociální rozvrstvení české vesnice.

Oproti tomu v *Rybí krvi* Hájíček vytvořil opravdu pestrý kolorit postav. Vedlejší postavy jsou zde mnohem výraznější, psychologicky jsou velmi věrohodně vykreslené a autor zachycuje jejich osudy, které jsou velmi rozdílné. Čtenář má pak často pocit, jako by dané postavy sám znal. V *Rybí krvi* tak můžeme pozorovat komplexní a živou podobu české vesnice.

V *Dešťové holi* opět příliš vedlejších postav nenalezneme. A ty, které tu jsou, nejsou tak výrazné jako v předchozím románu. Jelikož je však *Dešťová hůl* mnohem komornějším dílem, které se soustředí hlavně na vnitřní prožitky hlavního hrdiny, není absence velkého počtu vedlejších postav rušivá.

Jako další v práci následovala podkapitola věnovaná topologické analýze románů. Jako první byly analyzovány typické vesnické prostory, jako je chalupa a hospoda.

Chalupa často představuje stavení, ke kterému pojí hlavního hrdinu silné citové pouto. Chalupa u Hájíčka funguje jako místo, které je plné vzpomínek na mládí a dětství a nostalgických pocitů, ale také jako reprezentant romantického venkovského způsobu života, který je však mnohdy velmi tvrdý. Chalupa může být pro autorovy hrdiny útočištěm, kde se mohou schovat před svými problémy, jako chalupa strejdy Vency v *Rybí krvi*, ale i místem nepříjemných vzpomínek na rodinné problémy, jako je Pavlova rodná chalupa v *Selském baroku*.

Dalším místem charakteristickým pro vesnické prostředí je hospoda, kde se místní obyvatelé scházejí a povídají si. Pro Hájíčka je hospoda velmi často místem, kde se jeho hrdinové dostávají do konfliktu. Což je logické, jelikož v hospodě se podávají alkoholické nápoje, které u lidí dokáží vzbudit intenzivnější emoce a agresi.

Další prostor, který byl v práci analyzován, byl městský byt, jenž sice s venkovským prostředím nesouvisí přímo, ale Hájíček ho často staví do kontrastu k již zmiňované chalupě. V prvních dvou knihách vyznívá nutnost bydlení v bytě spíše negativním dojmem. Pavel v *Selském baroku* má sice v pronájmu byt v Třeboni, ale raději bydlí v chalupě mistra Karáska na vesnici. V *Rybí krvi* je pak zdůrazněna anonymita a jednotvárnost panelových sídlišť a velká nelibost venkovských obyvatel k přestěhování do těchto bytů. Oproti tomu v *Dešťové holi* není postoj k bytu tolik radikální. V závěrečné knize se nám nabízí asi nejviditelnější srovnání těchto dvou obydlí. Chalupa je zde pojímána jako mnohem barevnější, veselejší prostředí, avšak naplněné každodenní těžkou prací a nedostatkem financí. Oproti tomu bílý prostorný byt svým obyvatelům zajišťuje veškerý komfort. Působí však velmi smutným a prázdným dojmem.

Posledním místem, jemuž byl v práci dán prostor, je Zbyňkova kancelář, a to zejména proto, že zde za Zbyňkem přicházejí nejrůznější lidé, kteří mu popisují své příběhy. Jejich vyprávění souvisí s venkovským způsobem života a často se dotýká tématu kolektivizace. Je to důležité proto, jelikož tyto příběhy formují Zbyňkův vztah k půdě, kdy nakonec dochází k přesvědčení, že půda by neměla být ničím majetkem a všichni by se o ni měli společně dělit.

V knihách samozřejmě nalezneme i pasáže, jenž se odehrávají v přírodě. Tyto části textu jsou však mnohem lyričtější a hodně se zaměřují na popisy krajiny a pocitů protagonisty.

V závěrečné části práce pak byl vyhrazen prostor pro rozbor naratologických postupů, které Hájíček ve svých románech využívá.

Co se týče kompozice, jsou Hájíčkovy romány členěny tak, aby bylo pro čtenáře co nejjednodušší se v nich orientovat. Výjimkou je snad jen *Dešťová hůl*, kde čtenáře mohou zmást texty z prostředku kapitoly, které jsou vloženy na její začátek. Čas v Hájíčkových románech plyne lineárně. V jeho tvorbě můžeme nalézt jak chronologické, tak retrospektivní vyprávění.

Co se týče jazyka, je Hájíček spíše civilní a srozumitelný, v poetických částech textu je pak poměrně lyrický a nebojí se využívat originální metafory, které však některým kritikům připadají až příliš nadnesené. Autor příliš nevyužívá jazyka jako charakterizačního prostředku k vykreslení psychologie, ale i původu postav. V textu se tak dá nalézt jen několik málo výrazů pocházejících z jihočeského nářečí. Domnívám se, že v případě, že by autor více pracoval s jazykem postav, a právě s nářečím, mohl dosáhnout realističtější podoby české vesnice. Dále pak spisovatel využívá prvky z obecné češtiny. Promluvy vypravěče jsou vždy psané spisovným českým jazykem. V textu je pak možné občas narazit na nějaký vulgarismus. Postavy, které dosáhly vyššího vzdělání, většinou mluví o něco spisovněji než ty méně vzdělané. Nedá se však říci, že by Hájíček využíval jazyk jako hlavní charakterizační prvek.

V závěru se práce věnovala vypravěčským strategiím, díky kterým jsou jeho knihy velmi čtivé. Bylo upozorněno na fakt, že Hájíček dokáže velmi dobře navodit sugestivní atmosféru vesnického prostředí. Dosahuje toho velmi detailním popisem a upozorňováním na vůně a barvy. Své knihy taky často komponuje jako detektivní vyprávění, což je velmi výrazné v *Selském baroku* a *Dešťové holi*. Poslední věc, která vždy upoutá čtenářovu pozornost, je milostná zápletko, která nechybí v ani jednom románu venkovské trilogie.

I přesto, že ve šech třech románech najdeme velmi podobné prvky a Hájíčkův rukopis se příliš nemění, jisté rozdíly zde můžeme pozorovat. První román *Selský baroko* se nejvíce soustředí na detektivní zápletku a poté na vztah hlavního hrdiny s Danielou. Vedlejší postavy jsou tu poměrně upozaděny. Bohužel tyto postavy působí poněkud schematicky. Oproti tomu v *Rybí krvi* nejvíce sledujeme život lidí ve vesnici, která má brzy zaniknout, díky tomu jsou zde postavy velmi plastické a věrohodné. Dovolila bych si říci, že *Dešťová hůl* se od ostatních knih odlišuje nejvíce. I zde sice můžeme sledovat detektivní zápletku, ale hlavní důraz je položen na ryze psychologická a velmi intimní témata jako je krize středního věku, život v manželství, ve kterém chybí potomek, anebo každodenní rutina. Navíc tato kniha není již čistě z venkovského prostředí, ale velká její část se odehrává ve městě. Díky tomu ale vytváří silný kontrast mezi těmito dvěma prostory.

SUMMARY

This bachelor thesis deals with the image of Czech village in the rural trilogy of Czech novelist Jiří Hájíček. It means that there are analysed some common and also different aspects of text construction in three novels *Selský baroko*, *Rybí krev* and *Dešťová hůl*.

In the first theoretical part of this thesis we can find biography of Jiří Hájíček. Then there is a brief overview of author's literary work. There is a mention about plot and, also about critical reception of his books. In the end of this chapter there is description of Hájíček's style. It includes summary of common elements in his work.

The second chapter summarize all aspects of the genre of rural novel. All there are subchapters about development of rural novel in Europe and, also on the territory of Bohemia. There are mentioned the most crucial authors and their books. There are also captured some of the events that most affected the development of this genre.

The third analytical chapter of this thesis is divided into four parts. The first one deals with the most important topics of these three novels. Emphasis is placed on Historical themes, inspiration in author's life and same interesting basic topics. In the following part we can find analysis of the characters. It contains their psychological analysis and, also parsing of probability of their behavior. It is important because inhabitants of village participate on creation of image of Czech countryside. The third part deals with topological topic. There are mentioned the crucial places that are typical for our village. In the last part we can find analysis of narratological aspects of these novels. There are emphasise composition, language and narrative strategies.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Prameny – beletrie

HÁJÍČEK, Jiří. *Selský baroko*. Brno, 2005. ISBN 80-7294-164-X.

HÁJÍČEK, Jiří. *Rybí krev*. Brno, 2012. ISBN 978-80-7294-639-6.

HÁJÍČEK, Jiří. *Dešťová hůl*. Brno, 2016. ISBN 978-80-7491-773-8.

HÁJÍČEK, Jiří. *Snídaně na refýži*. Praha, 1998. ISBN 80-86202-27-5.

HÁJÍČEK, Jiří. *Zloději zelených koní*. Brno, 2015. ISBN 978-80-7491-604-5.

HÁJÍČEK, Jiří. *Dobrodruzi hlavního proudu*. Brno, 2002. ISBN 80-7294-051-1.

HÁJÍČEK, Jiří. *Dřevěný nůž*. Brno, 2004. ISBN 80-7294-111-9.

HÁJÍČEK, Jiří. *Fotbalové deníky*. Brno, 2007. ISBN 978-80-7294-242-8.

HÁJÍČEK, Jiří. *Vzpomínky na jednu vesnickou tanečnicu*. Brno, 2014. ISBN 978-80-7491-405-8

Prameny – kritiky, recenze a rozhovory

BALAŠTÍK, Miroslav. Zajímají mě zlomové okamžiky. Rozhovor s Jiřím Hájičkem. In *Host* 23, 2007, č. 8, s. 6–10. ISSN 1211-9938.

BRABCOVÁ, Kateřina. *Zloději zelených koní: velké dobrodružství z jižních Čech*. magazin.dobre-knihy.cz, 8. ledna 2016 [cit. 2018-01-03]. URL: <<http://magazin.dobre-knihy.cz/knizni-recenze/zlodeji-zelenych-koni-velke-dobrodruzstvi-z-jiznich-cech/>>

CERMANOVÁ, Anna. *Teorie relativity historické vlny*. In *Totem*, 2. 3. 2006 [cit. 2018-01-03] URL: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/18717/hajicek-jiri-selsky-baroko-intotemcz>>

EISENHAMMER, Milan. Rozpolcený mezi městem a vesnicí. In *Téma* 43, 2016, 10, s. 68-72. ISSN 2336-4815.

GLOZAR, Jiří. *S Jiřím Hájičkem o inspiraci venkovem*. Klub knihomolů.cz 2013 [cit. 2017-10-26]. URL: <<http://www.klubknihomolu.cz/53795/s-jirim-hajickem-o-inspiraci-venkovem/>>

GRUBHOFFER, Václav. *Jiří Hájiček skvěle vypráví o vltavínech a o lidské křehkosti*. Českobudějovický deník, 16. listopadu 2015 [cit. 2017-10-26]. URL: <https://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/recenze-jiri-hajicek-skvele-vypravi-o-vltavinech-a-o-lidske-krehkosti-20151113.html>

HAMAN, Aleš. Co mohlo zůstat jen v rodině. In *Lidové noviny*, 24. 10. 2007, s. 20. ISSN 1213-1385.

HÝSKOVÁ, Tereza. Síla nehybnosti. In *Lógr*, 2016, roč. 6, č. 22, s. 12-15. ISSN 1804-6835

CHUCHMA, Josef. Kdo chce Hájička bít, hůl si najde. In *Lidové noviny*, 15.12.2016, roč. 29, č. 292, s. 9. ISSN 0862-5921

KAPRÁLOVÁ, Dora. Jiří Hájíček – Dobrodruzi hlavního proudu. *Knihy.kvalitně.cz*, 9. října 2002 [cit. 2017-10-26]. URL: <http://knihy.kvalitne.cz/recenze/hajicek_dobrod.html>

KLÍČOVÁ, Eva, STANZEL, Vladimír, VANĚK, Martin. Krásný bílý svět versus bílý svetřík. In *Host*, 2016, roč. 32, č. 44 s. 74-77. ISSN 1211-9938.

KLÍČOVÁ, Eva. Ve znamení soustředěnosti. In *Host* 2012, roč. 28, č. 7, s. 66–67. ISSN 1211-9938.

KUBÁT, Petr. *Příští kniha bude detektivka, říká spisovatel Jiří Hájíček*. *Idnes.cz*, 28. října 2014 [cit. 2017-11-02]. URL: <https://budejovice.idnes.cz/pristi-kniha-bude-detektivka-dik-/budejovice-zpravy.aspx?c=A141025_2110921_budejovice-zpravy_mrl>

NEZBEDA, Ondřej. *To selský v sobě hledám*. *Respekt*, 27. května 2012 [cit. 2017-11-02] URL: <<https://www.respekt.cz/tydenik/2012/22/to-selsky-v-sobe-hledam>>

PALÁN, Aleš. Rybí krev. Nový román Jiřího Hájíčka má od počátku rozměr antické tragédie. In *Hospodářské noviny* 18. 6. 2012, roč. 56, č. 118 s. 11. ISSN 0862-9587.

PÍŠA, Ondřej. *Jiří Hájíček – Fotbalové deníky*. Český rozhlas, Rádio Wave, 30. května 2014 [cit. 2017-11-02]. URL: <<https://wave.rozhlas.cz/jiri-hajicek-fotbalove-deniky-5258049>>

SIROVÝ, Artur. Zločin a trest po jihočesku. In *Literární noviny* 2006, roč. 17, č. 17, s. 10. ISSN 1210- 0021.

STANĚK, Vojtěch. *Historická paměť jako mince o více než dvou stranách*. *iLiteratura.cz*, 2. března 2006 [cit. 2017-11-24]. URL: <<http://nakladatelstvi.hostbrno.cz/ohlasy/selsky-baroko/historicka-pamet-jako-mince-o-vice-nez-dvou-stranach>>

ŠIDÁK, Pavel. Jihočeská epifanie. Jiří Hájíček: Vzpomínky na jednu vesnickou tanečnicu. In *Tvar*, 2015, č. 13, s. 21. ISSN 0862-657X.

ŠNELEROVÁ, Tereza. Hůl na Hájíčka. In *Lógr*, 2016, roč. 6, č. 22, s. 9-12. ISSN 1804-6835

ŠPIDLA, Kryštof. Tentokrát tam bylo víc srdíčka: Fotbalové deníky Jiřího Hájíčka. In *A2*, 2007, s. 7. ISSN 1801-4542.

VANĚK, Martin. Úzkosti střední třídy. In *Host*, 2016, roč. 32, č. 8, s.72-73. ISSN 1211-9938.

VEBER, Tomáš. Zpráva z bitevního pole jedné tiché duše. *Deník.cz*, 7.12.2016. [cit. 2018-01-30] URL: <https://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/recenze-hajickova-novinka-je-zprava-z-bitevniho-pole-jedne-tiche-duse-20161207.html>

Literatura a ostatní zdroje

ANDER, Martin. *Náš drahý Temelín*. Sedmá generace, 24. září 2003. [cit. 2018-01-13]. URL: <<http://sedmagenerace.cz/text/detail/nas-drahy-temelin>>

BLAŽEK, Petr – KUBÁLEK, Michal.. *Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7363-226-7.

ČT 24. Neoprávněné restituční lukrativních pozemků prý odkryly Pandořinu skříňku. ČT 24, 29. července 2014. [cit. 2018-01-16]. URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1023875-neopravnene-restituce-lukrativnich-pozemku-pry-odkryly-pandorinu-skrinku>>

ČTK. *Temelín a Dukovany dodaly do sítě víc elektřiny, produkce bude růst dál*. 1. ledna 2018. [cit. 2018-01-13]. URL: <https://ekonomika.idnes.cz/temelin-dukovany-cez-dodavky-energie-ds8-/ekonomika.aspx?c=A180101_150713_ekonomika_amu>

GILK, Erik – PŘIBÁŇOVÁ, Alena. Jiří Hájiček. In *Slovník české literatury po roce 1945. Jiří Hájiček*. Slovník české literatury, 2006-2008 [cit. 2017-10-26]. URL: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1338>>

HAVRÁNEK, Bohuslav a kol.. *Slovník spisovného jazyka českého*. Ústav pro jazyk český, 2011. [cit. 2018-01-15]. URL: <<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=restituce&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>>

JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha, 2007, s. 21-22. ISBN 978-80-7021-902-7.

JUNĚCOVÁ, Jiřina, PŠENIČKOVÁ Jana. *Zemědělské družstevnictví: kolektivizace zemědělství - vznik JZD 1948-1949*. Praha, 1995, s.46. ISBN 80-85475-23-5.

Kolektiv autorů. *Jaderná elektrárna Temelín*. Praha, 2003. ISBN 80-86165-78-7.

KUBÍČEK, Tomáš - HRABAL, Jiří - BÍLEK, Petr. A. *Naratologie. Strukturální analýza vyprávění*. Praha, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2.

KUBÍČEK, Tomáš. *Vypravěč. Kategorie narativní analýzy*. Brno, 2007. ISBN 978-80-7294-215-2.

LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-963-8.

MACURA, Vladimír. Chaloupka – projekt idyly. In HODROVÁ, Daniela et al. *Poetika míst: kapitoly z literární tematologie*. Jinočany, 1997, s. 43-61. ISBN 80-86022-04-8.

MACHALA, Lubomír. *Česká próza 90. let*. Brno 1999, s. 12.

MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

MOLDANOVÁ, Dobrava. *České příběhy*. Ústí nad Labem, 2007. ISBN 978-80-7044-846-5.

Obec Purkarec. In Spolek Vltavan v Purkarci. [cit. 2017-10-24] URL: <<http://www.vltavan-purkarec.cz/obec-purkarec/>>.

PELÍŠEK, Antonín. *--a po nás planina*. České Budějovice, 2006.

SLÁDEK, Ondřej. Jiří Hájiček: Selský baroko. In FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha, 2014, s. 474-482. ISBN 978-80-200-2410-7.

TREUTLEROVÁ, Hana. *Restituční tečka: Zlaté žíle došla půda, lidé se již pozemků nedomohou. Nebo ano?* Právní prostor, 16. listopadu 2015. [cit. 2018-01-15]. URL: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/restitucni-tecka-zlate-zile-dosla-puda-lide-se-jiz-pozemku-nedomohou-nebo-ano>>

ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. V Praze. ISBN 978-80-246-2954-4.